

کتابخانه آصفیه کمالی حیدرآباد دکن
.....

نمبر داخله .....

تاریخ داخله .....
نام کتاب قوائد رکنی مملووظات بحشی هندوستان

فن کتاب .....

نمبر کتاب در فن مذکور .....

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله المنعم الذي هدانا لهذا الذي كنا في غمضنا عنه ولا تولى إلا الله المستجاب

فوائد رکنی

یعنی ملفوظات تطبیع المباح حضرت مفتی اعظم

تجلی میری

مستند فریق احمد علی شاد فادری نقشبندی اورنگ آبادی

باہتمام سید محمد حسن صاحب دبرادر محمد سلطان عاقل دہلوی

مطبع ہا واقعہ دار
برونہ کا پختہ

اسماء

شاہین علم و تحقیق و تصوف کو مشرف ہو کہ درویشِ عالم و حقایق و تصوف کی مشہور کتابوں کی ذخیرہ بنایا۔
روزگارِ ابدی فن کے گرامی حضرت کے تصانیف کو طبع کیا جاتے ہیں جسکی فہرست اور اعلان ساتھ
ہی ساتھ کیا جاوے گا مگر بالفضل چار کتابیں چار کیا جانے لگی ہیں۔

فوائد رکنی۔ مفلوظ حضرت شیخ شرف الدین عجمی منیری۔ حقیقت میں سالکان طریق کیلئے
اس کے بہتر رہبر یا کرنیوالی اور پیغمبر کا کام دنیاوی اور مختصر و مقید و جامع و محتوی و دلیر الحی
دوسری کتاب ہونہیں سکتی۔ خیر ازان بلکہ کیلئے قیوت عمر سکے محبوبہ اور غیر مالک کیلئے مع
محصول ٹاک ۱۳ اکتوبر

رسالہ مجالس کلینی و طغوظا حضرت شیخ عظیم اللہ جہان کبادی قدس اللہ سرہ و دنیا میں لکھنا اور
 مایاب فن تصوف کی عمدہ کتاب ہے کہ کتاب سے کچھ خواجہ نیر کا مکارخان بقت مندی خلیفہ شاہ
 نظام الدین اور نگہ داری و سوت کو زمانہ میں محض شیخ کے پاس سے کتاب فیض کیلئے اورنگ آباد
 سے دہلی کا سفر کیا تھا اور اس مبارک قیام میں اس محبوبہ کو قلب بندہ فرمایا خریداران بلکہ وہ سب
 محبوبہ غیر ممالک کیلئے مع حصول اکابر رسالہ توحید من خواجہ بہتہ نظام سیدنا ابوالعلا اکبر آبادی
 کیلئے محبت کا سہرا ہے۔ اب کتاب منزل مقصود کو پہنچانے والا رسالہ ہے خریداران بلکہ وقت ام کو
 محبوبہ غیر ممالک کیلئے مع حصول اکابر رسالہ عمل الیقین الیوم من تہنہ حضرت سیدنا محمد لیو
 خلیفہ سیدنا کا مختصر سالہ رات دن کے رو کیلئے بہت مفید اور صحیح کتاب ہے علیٰ حضور سلسلہ ابوالعلا
 کیلئے ضروری دستور العمل ہے خریداران بلکہ وہ سب کو سہرا ہے محبوبہ غیر ممالک کیلئے مع حصول اکابر

پستہ۔ جیسہ آباد محلہ خیل کھڑہ قریب مکان نواب دولہ خان احمد علی شاہ قانوی۔

مقتدر ہے علیٰ ارادہ خود غنڈہ دھرت شمع محو ہستی شد میں سرور کو پیالہ میں رگلاں کا ذخیرہ ہمارے ایاں زیر طبیب پر نہ چھٹیوں گے کتب خانہ میں نہ ملنا ہو سکے۔ یہاں تک

بسم الله الرحمن الرحيم

و بسا چه سپاس ستیاس در صانع راست که وجود او را جامع صنایع و بدائع خود ساخت و خلعت زیبائی انی عجل
فی الارض خلیفه بنواخت ایستاده علی اسانه و بطای علم و فضل منزه هر کل اختار عظیم علی و علم و دلاصام
کلمه ایست اتعالی الله در تناسی الله در مقام است که بی نوع انسا را با کرام نطق و عقل تمیز بر سائر حیوان مشروط و افاضی
و لفظا کس منافی ادم سر فراتر و سوجان الله بکرید و بایر و احکام او امار و نوای و بارشاد و کلام الی نزهة اخلاص ساخته
خلق الانسان علما للبيان مناد و نطق قدس الله بقدرته و فراتر آن محضت محمود و دیگر هر چه عالم نقش است طفل نوات است
و کلام خلقت الافلاک است و جلیله بگمانی نوات آتش حذر جان و یاقوت روح روان و بیکارین و مشهوره آنچه در کلمات
است بر هر عینا اوست و اما هر سالک الا حجة للعالمین حدیثی است نه غیر بر چو گئی معنی او تا عشق ان محبتش یان فی فضل
الصلوة و الکمال التی و صمدی عشق بر آل عظام و امتحان کرام و یاد که هر یک از غامکان حشر و صمدی و نصران بنواختند الله
رضی الله عنهم و رضوانه ابدی و بعد از نصف العباد و غلام بگرا و رشید غلام و گناه شایسته کس از انی میقبول عالمی انفسا
علی تشرین قصیده بر سبب سخن عظام از وی الانتم باهر ان رموز طریقت و عارفان اسرار حقیقت عرفیه و بدیهه که این سبب
افادت باب و نسخه افادت انصبا اسمی به قو الله تعالی که طالع با نرطاطا العنان و دیده بختی سیکشاید و در ان ایقان بیای از انتم
حقیقت میناید و الفاظ کتالی است و در انتر است و از هر ضیق بیای و معنی انوار و نور مشعل انوار از انیش و در ان طریقتی
از سوادش چشم بلین که طالع ان الهامی از رتبه و ارشاد و در فقره ان فقره از سواد و عبادش غریب است و انیش
است و حق پوزد و در ان است و در حقیقت نقلش و در ان است و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش
جلا و دل را کینه و دارد که در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش
عظم الامم فی شریع الاسلام و المصلین خبا جنت محمد شامشرف الدین شریعتی میری بهاری قدس العیون که از انیش و در انیش
اندر در و بطایع و کسید احمد بادی و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش
چشم غیا اکثر او تا از مطالعان و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش
و معتقد است جهان نشین که اگر انهار این گنج غنی بر صبا خود و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش
این نوای دبی و شایع شری عالید و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش
علینا و هفتاد و کنیز و اعمال میاید که هر یک از انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش و در انیش

بظاہر نماز و روزہ و غیرہ است در باطن عشق و محبت و فریاد است و غمخیزای آن درود اندوه است
 عشق بنده را سندان میسر سازد از آن معنی عشق فرض آمده حیات از عشق سے شناس و قنات
 بے عشق میوایاب چنانکه گفت بعیت مجنون عشق را و اگر امر در حالت است کہ اسلام دین لیلی و دیگر
 مذکرات است کہ گویند عشق آتش است ہر جا کہ رسد بسوزد و دل مجناب آتشکدہ آرمیدہ اگر ذوق
 از ان بیرون افتد کون و مکان سوختہ گرد و خاک گویند ہمہ جا آتش و دوزخ عذاب کنند و دوزخ را
 آتش کہ اگر دیر با کسی بربک در باطن ایشان ریزی ہمہ آتش گرد و آتش ظاہر ہمہ ہمہ در
 آتش باطن ایشان را از اینجا گفت بعیت ہر کہ اندر عشق چون آتش نشدہ بعیش او در عشق
 ہرگز خوش نشدہ گویند چون فردا سے قیامت عاشقان سراز گور بردارند بخود در گزند اگر
 درہ اندوہ ایشان کم شدہ باشد چہ را این فریاد کنند کہ دوزخیان را بر ایشان رحم آید زین معنی
 گفت بعیت کہ نتواند این دوزخ را منگی تو نیست بود این درود ایم پیروی اسے برادر اگر توانی
 ذوق سوخ عشق امر و زنی کنی کہ این صفات بر تو در گور خواهد بود و تو مالا یقین مال و کلا یقین آہ
 من آلی اللہ قلب سلیف ازین معنی گفت **س** در گور برم از سر گسب وے تو تارے قنات
 کند بر سر من روز قیامت اسے برادر را عاشقان را ہے است یو محب کا یہ بیان کجاست
 باہول و محبت نہ ہر نام دے تواند شنید و نہ ہر فنشے تواند کشید مجنون باید اسنگ مالت تواند
 خورد و فرما و باید تاکوہ بے ستون تواند کند یزلیجا باید تا نام پوسنتا تواند برد و ع ریز بازی
 کن کہ عاشقی کار تو نیست اسے برادر کہ امر و زنی اسے عاشقان را جلوہ بردا کہ زندگام
 نبیلی رحمت اللہ علیہ مناجات کرد و گفت الہی دوستان خود را چند کشتی گفت توبیت یا بندہ سید
 الہی دیت ایشان چیست گفت جمال و لقاس من قتلنہ فاذا حبتہ خوب گفت ہر کہ
 گفت بعیت بے جرم و گناہ عاشقان را سیکش و بس برہر گور نشان زیارت میکند

بیعت اے آتشاے کو محبت صبور باش و پیدا دینیکوان همه بر آتشا رود و آتش بر او
 خلعت عشق خود هر کسے را نهند و بدان هر کسے لایق عشق نباشد هر که عشق را شاید خدای را
 شاید و هر که عشق را شاید خدای را نشاید و مهران عشق دانند که چه حالت است اما نامحرمان
 را از عشق چه خبر قدر عشق عاشقان دانند جہانے در طلب بہشت شدہ اندیکے را بینی کہ طالب
 عشق است از ہر آنکہ بہشت نصیب نفس است و عشق نصیب جان نہر کس طالب مہرہ
 باشد ندیکے طالب جزو جواہر نباشد آسے برادر مرکب عشق مرکبے است کہ بیک تگ
 از دو عالم ہیون شود و جولان در لامکان کند چنانچہ گفت مثنوی در عالم عشق اگر کبارائی تو
 در دگر عشق در شمار آئی تو جبرئیل امین رکاب دار تو بود ہر مرکب عشق اگر سوار آئی تو آسے
 برادر از سر خود بر خیزد و خود را عشق تسلیم کن و چون خود را بدو تسلیم کردی رسیدی میدان کہ جملہ
 اینہم پر داسے کہ در را نہ ہادہ اندھیت از ہر آنکہ تادیدہ عاشق روز بروز خیمتہ گرد و نا طاقت
 با کرشیدن دیدار دوست بے حجاب یا بدانشاء اللہ تعالیٰ ہیت رسیدم من بدریائے
 کہ موجب آدمی خواہست و دلخشی اندران دریانہ ملائے عجب کایست و کشتی این دریا عشق است
 و طالع این دریا غایت حق است خوف و خطر این دریا گوناگون است چہ کند کلمات این
 بیچارہ پیش دار امید است کہ از طالع امواج این دریا کہ موجب آدمی خواہست از مطالعہ
 این بسلاست بگذرد و ہر عقدہ کہ در عبور این دریا پیش آید حل آن از نیجا طلب کند کہ آن
 برادر بر معانی کلمات مطلع گشتہ است و بر قانون اشارت آن و خوف یافتہ است چنان
 تصور کند کہ از زبان کاتب مے شود **الْقَلَمُ أَحَدُ النَّسَائِنِ** خاطر محمد ار کہ از بخت بلند آ
 مظفر باد و لو کہو این دریا غیر زہست و جواہر و غریب و خواص او عاشق صادق جاننازہر
 خسے و مخنتے ناشستہ روئے و شکم پستی رحمت بر جان پاکش باد کہ گفت رع روبازی

کمن که عاشقی کار تو نیست - علی الدوام هر نشسته که بر آن برادر سپیده نیت مطالعه کند کجاست و
 دل به حکم عادت چون قصد و افسانه بزرگه را پس بیند که چون زمانه آید که این طایفه را
 نیازم حکیم گفت هر روز نیت ایشان یک بزوی باید خواند لابد چون آفتاب غایب شود -
 ریش نانی بپزاید گزند نیت که گفت بهیت از نیت بدیم اگر فرشته خورشید از نیت
 مباح چرخ گیریم فایده بدان اسرار تو می نرسد که هر یک را نیت از نیت کند
 اگر در درون تو ادب طلب حق غالب است ترا با طالبان و عاشقان خسته کنند و ثواب
 ایشان نیست قال رسول الله صلی الله علیه و آله سَلِمَاتُ اللّٰهِ حَبْنَةُ لَيْسَ فِيْهَا نَجْوٌ
 وَ قَفْوَةٌ وَ فِيْهَا ضَحْرَةٌ اِنْهَا بَهْشَت و در نیت که با نیت و اگر در درون تو ارادت و
 طلب بهشت غالب است ترا با زمره اهل صلاح خسته کنند جزای ایشان نیت اهل محبت
 از نیت و اگر در درون تو ارادت و طلب دنیا غالب است ترا با اهل دنیا خسته کنند و جزای
 ایشان نیست وَ حَيْثُ لَكُمْ مَوْتٌ اِنْهَا خَاكٌ بَرٌّ با یکدیگر دو ماتم خود باید در نیت
 اکنون یکدیگر که در درون نیت عشق و محبت خدای غالب است یا عشق و محبت
 بهشت غالب است یا عشق و محبت دنیا غالب است هر چه غالب است بدان که کون باشد
 چون طلب عشق و محبت خدا غالب باشد حجاب از میان بردارد و نشان دهد دوست یک
 جان چه بود صد جان بی واسطه ملک الموت بدوست پیار و که ملک الموت اذن خبر ندارد
 چنانکه گفت بهیت در عشق تو عاشقان چنان جان بدهند که آنجا ملک الموت ننگ چرخ
 در بهشت آسمان این ندا بر آید وَ صَلِّ عَلَى الْحَبِيبِ الِیَّ الْحَبِيبِ که دوست بدوست رسیده
 و طالب مطلوب پیوست و سطر به خواست خوش گفت بهر گرفت بهیت چون در آمد وصال
 را حاله سر شد گفت و گوئی دلالت و چون طلب محبت آخرت غالب بود آخرت را

بہر حال فریب و ذہنیت کہ اور است در مقابلہ او بداند تا بدین آں بانہر ان روح
 و راحت جان و بد چنانکہ گفت بیست و آن کہ ہر چیزیکہ سودا کے توانست و چون بر روی
 نقد فرادے توانست و چون طلب و محبت و نیاز بدان درشتی کہ دارد در مقابلہ او بداند
 تا بہر از سختی و دشواری از بدین او جان و بد چنانکہ گفت بیست ہر چہ در دنیا خیالت آں
 بودہ تا بد راہ و صالت آں بودہ و چون مقرر شد اکنون بدان اسے برادر ہر چہ در ہر عالم
 سبل و خوش است از حیوانات از ہر آن کیے منفعت در آدمی ہست ہر کد آم کہ غالب
 خواہد بود و در قیامت حکم بدان صفت خواہد بود نہ بصورت یعنی بدان صورتش گردانند
 چنانکہ مثلاً اگر بر کسے منفعت غضب امروز غالب بود و در بصورت گسے خشر کنند و اگر بر
 کسے صفت شہوت امروز غالب بود و در بصورت خوشے خشر کنند و اگر بر کسے صفت
 کبر امروز غالب بود و در بصورت پلنگے خشر کنند اگر بر کسے صفت چالہوسی امروز غالب
 بود و در کسے قیامت بصورت روبہ خشر کنند و دیگر صفت ہیرین قیاس باید دست و تجربہ
 است غلیس اللہ علیہ السلام فرما از را بہ بیند کہ در دوزخ میزند و حال صورت کد ام فنیعتے
 ازین تبرست کہ من در عصا استادہ و پدر را و دوزخ میزند و حال صورت آدمی از ظلم
 آندہ بر کنند گفتارے گرد کہ در دنیا این صفت و در غالب بوخلیل اللہ علیہ السلام را گویند
 ترا با این گفتار چہ نسبت و چہ سراہی و سگ اصحاب کہف را از صفت او صورت آدمی
 گردانند و در صفت آدمیان آرنند کہ او سگ صورت و آدمی صفت بود و آدمی صورت
 و گفتار صفت بود ازین جا معلوم کن کہ صورت را ہیچ اعتبارے نیست اما اہل ہل را
 امر از نظر بصورت است اسے برادر بسا آدمی صورت ہو امروز کہ فرماہی در صفت سباع
 و دوحوش استادہ کنند و بسا سباع و دوحوش صورت بینی امروز کہ فرماہی صفت آدمیان و آرنند

این عقبه شکل است و کار سخت کسی شغول نه مگر خداوند آن بصیرت پس غافل نباید بود
 آهسته آهسته مادت باید کرد تا چنبره ازین صفات کم شود اگر توفیق خداوند دست دهد
 بجای دفع شود کار عظیم پیدا آید بود و دیگر خواهد که بداند فردا بکدام صفت خواهد بود و امر و نذر
 خود نگردد که کدام صفت بر او می غالب است فردا همان باشد این مقدار و استقامت دشوار نیست چنانکه
 اگر کسی خواهد که بداند که خداوند از وی خوشنود است یا ناخوشنود در اعمال خویش نگردد اگر همه
 طاعت است و آنکه از وی خوشنود است که نشان خوشنودی طاعت است و اگر همه معصیت است
 و آنکه از وی ناخوشنود است که نشان ناخوشنودی معصیت است و اگر هر دو بود حکم ایجاب
 کند و روزگار در پیش نیست چون اینجا کار می نمود و آنجا هم نبود و اگر این صفات خفیه در
 مانده بودند و شسته و اگر در پشت فردا فرو آید و همه نعمتها بسرا و فردا نیز ندان صفات بزرگ بود
 و از اینجه باشد گشتنی نبود پس این سر می بود و او خود باز مانده و بدولت خود نرسیده اینجا ایجاب
 که برگردد چون اینجا گشت آنجا هم گردد و اینجا گفت بهیت پاک نشو تا اهل دین گردی و آن
 چنان بشنایند گریه و فائد بدان اسے برادر در هیچ چیز به تو فریفته تر و فائده ترا
 ز طلب حق نیست اگر باز از روی او را طلب و اگر بخانه آئی او را طلب و اگر بسجده شوی او را
 طلب و اگر بخوابی او را طلب و اگر عزرائیل آمد بر تو شکرت از طلب فرو نایستی عزرائیل
 را بگو تو کار خود میکنی من کار خود می کنم تقاضاست که پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم مسواک
 در دهان داشت عزرائیل در آمد گفت چه میفرمائی باز گردم یا آنچه فرموده اند پیش برم حضرت
 رسالت مسواک از دهان دور نکرد و گفت تو کار خود میکنی و من کار خود میکنم اگر در روز خفت فردا
 آید باید که از طلب فرو نایستی بگو یا ایک تقصیر فرموده و سرفضل امین و ما در طلب قدمی
 میزنیم تا کار کجا رسد و اگر بهشت فردا آید بهر وقت که بگذرد که طلب میجویی و خدا این

حدیث میگوید بیعت کرد و در جهان دینداران چون دل تو نیست بے نوا ایم است برادر
 هزار هزار در کعبه و ساجد بودند و هزار هزار تخم و پوش در اسرار و سکه بودند و هزار هزار سوخته
 در کار و سکه بودند و قوسه بے باک را از خاک بیا فرید و بدینهم مطیعان و عابدان برگزیدند
 بے سابقه خدایتی و بے تقدیر شفا عتق کنند اے مشتة خاک السمیت بویکم نه من
 رب شما هم در ساعته خرابی را برگزید و بر شما را اقبال در مشاهد و اوجلال نبشاندیم
 نواختی و قبولی بر خط تحفه و موصوبه در و حجاب و صد عتاب در گرون مناجاسته افکن
 هر دم مسرتی و غنچه یکے را از تجمانه بیازند طرازا از قبول بر کسوت او کشند و دیگر
 را از مسجد بیرون کنند و رشتہ طرود و گرونش در آویزند چنانکه لطف و کار است مهر
 هدر کار است است برادر راه نالین است و منزل بس دور و چون عاشق در مسرتشاند
 چنانکه بزبان و جگر نیست شکار خور تو را نیست که هر سرے ندارد و سر تو بس خرمین طاعت
 که بوقت نزع و قدومه تا الی ما عجلو بیاد شے نیاز بر دهند و بس سینه ابادان که در حیات
 سکرات مود و بند اللهم هذا ما لک فیکو تو تحسب من خراب کند روزی که در لجه از قبله گردان
 و بس اشعار و در شب نختین بیکانه خوانند که را گویند تو کومت العرس و بس و گیر یار گویند
 تو کومت المحبوس روی میاید که در میان مار و کرم بود و ا مبارک و بد نخت رانیز گویند روی
 میاید که هیچ طاعت باز گرد و قبولی میاید که از هیچ معصیتیه اندیشید غلیل اللہ را از آزر
 پین و نخریم الحی من المیت میخوان و کفن را از سرای نوح بگرد و نخریم المیت من الحی
 میدان اثبات آدم به بین که زیان دولت محکوم و نفی ابلیس برین که اثبات طاعت سود
 نداشت چنانکه لهم البشری خواندگان را از عدل راه است و بشری یومئذ لا یخیر
 را ندگان را و راه است چنانکه یوما هم فی وجوههم من انوار السجود بیان است

رسید پس سید ابان که در حالت سکوت که کمال لکون اللہ مالک لکون لکون
خواب میکند که علم کلام که نصف سال سکوت درگاه بود لباس کلی از سر بر کشید
و اسرار علی که لکون بر پیشانی او می نمود و گاه به هم با هم می کرد و گاه بود و اسم اعظم
حالت و پشت از سید بران می کشند و در طویل مکان می بنند و مشک که مشک الکلب آن
حمل علی که دست خوش گفت هر که گفت سبب بیان بین را و کفر چه دین و نه
و بایش را چه شکست چه بین و اسے برادر را بیا چه جائے قرار و آرام است و چه جائے
و خورشیدی نقل است که حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خبر یل فعلوا اللہ علیہ
را رسید که یا اخی جریر یل کا شما چه گونه است گفت یا رسول اللہ تا کیے را از ما پرانده اند
یج کسے راقرار و آرام مانند است اکنون دانی که ما برادر را چه باید کرد و ما فرصت هست بنگان
و کان شب و روز غم خود باید خورد و زمان برمان خاک حضرت بر سر باید کرد که تعطیل و نا امید
نشر کار است تا اگر ایمان مردان بنود ایمان سپر زنان و دختران بود چه توان کرد اگر دوست
خویشید فرد شد بارے چه اسے بود خوش گفت هر که گفت میت از بخت بدم اگر فروخته
تو شدید از نور دخت ما چرخ گیم و اگر نه اسے برادر چه ما و چه فرعون و چه فرود
و چه ترسا و چه جهود اسے برادر هر روز هر که تواند از دنیا ایمان را سلامت بردم و دوست
و خواجہ جنید و ثعلبی روزگار را دوست دیگر همه خیالست بهیت بیرون گورات کرامت
چه منیرنی و ایمان اگر بگور بری از کرامت است و پس اسے برادر اقتدا به شیخ دین
کن و خود را از دست و سواس شیطان لنگا هار و تاد و دست شیطان نیفتی و اگر افتاده خود
را از دور یاب تا کار از دست نرفته است علاج آن کین پس بهوشیار باید شد و غم خود
باید خورد تا در تو کشته اند اینجی گفت رباعی اسے پیر گنهگار در تو به کشته است و

انواع نعم ہر نوآلودہ نہادہ است بہشتیاب سوئے توبہ کہ از مادر گیتی پد از گردن تاخیر
 بستے واقعہ زادہ است پد فائدہ پد آن اسے براد پاک بودن از گناہان از اول آفرینش
 تا آخر کار فرشتگان است و پلید بودن گناہ از اول آفرینش تا آخر کار شیاطین است گناہ
 کردن و توبہ کردن کار آدم و فرزند ان اوست اسے برادر بندہ مجرور گناہ ماخوذ نیست
 ماخوذ تیرک توبہ است نہین اگر بندہ گناہ سے کرو توبہ کرد جامعیت کہ ماخوذ نیست
 اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ گناہ از آدمی چه عجب کہ ترکیب اولیہ شہوات
 و ہوا محزون است و شیطان در پس نفس کافر در درون پیرا من اسے برادر بہر حال
 کہ ہستی و بہر کار سے کہ ہستی از توبہ کردن خالی مباحث کہ کار ہائے خداوند از طاعت
 راجع مان مندرہ است و از مصیبت عامہ ایمان مقدس ہر چه خواہد کند علت در میان
 نہ از نجاست کہ بزرگان می گویند اَلْفَضْلُ لِمَنْ قَضَاهُ اللّٰهُ لَا بِالْعَمَلِ وَلَا بِالْاِحْسَانِ و نیز کہ
 اگر مضموع عمل بودی ہر آئینہ امتان بشیر را برین امت فضل بودی کہ ایشانرا ہفت ہشتصد
 ہزار سال عمر بود پس علی و کار ایشان بسیار بود و عمر این امت اغلب شصت یا ہفتاد
 سال است پس علی و کار ایشان ابد اند کہ بود مع ہذا این امت را ہر ہمہ امتان فضل آمد
 و اگر فضل مجو ہر بودی شیطان را بر آدم فضل را بودی کہ شیطان از آتش نورانی است و آدم
 از خاک ظلمانی مع ہذا آدم را بر شیطان فضل آمد و نسیم کہ فضل را بل است و نہ جوہر پیرا بہت
 شد کہ فضل بنودہ مگر آنکس را کہ خدائی اورا فضل دہد اما آنجا سخن در توبہ بود اسے برادر
 سلطان انبیا و بادشاہان اولیا است صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ہر روز ہفتاد بار استغفار کہ
 پد این آیت آمد وَاسْتَغْفِرْ لَهُ يَنْبَغِي اَنْ يَسْتَغْفِرَ لِحَبْلِهِ يَرْجُو فَاِذَا رَأٰ سَعْدًا
 این اشارہ است ہر خد کے مطیع تر و پاکیز تر بودہ است از توبہ و استغفار ساقہ نمائے

و ہمارا اگر مبدہ و جو کوین بیدوست خوشی نہ ولی وجود عالمین بادوست نامحشی نہ عزیزی گفتہ
 است کہ او حشمتہ مع اللہ و لا راحۃ مع غیر اللہ خوش گفت ہر کہ گفت بیت باتول
 مسجد است بے ترکشت و بے تول دفع است و بالوہشت و ویدہ کہ از ہر چیز کہ جز
 حق است چارہ ہست اما ازو بے پہنچ حال چارہ نیست چنانکہ موسی علیہ السلام وحی کرد
 انّ لیک الکادرمہ باتوام انہم چارہ ہست از من چارہ نیست ہر آئینہ لوح و عادی بشکند
 و ویدہ منی و بے بر کند موت و نیات برویدہ و بے یکنگ گرد و رز و قبول مدح و دم و دراز و
 و بے ہنگ بود بہشت و دفع را در عایشہ دل او گذر نہ دینا و آخرت را در سینہ و بے
 جائے نہ برائے حبہ و اندہ و لقمہ مخلوق گردان نہ ہند غواص بلند بہت کہ با دریائے محیطا جانبا
 کند گو بہر خب افروز در معاو نہ ان باست آرد او بدو چہ راغ مختصر پیر زبان تن و نہ ہر قصوش
 در گاہ آکہ بود و تش از ماسوی اللہ کوتاہ پاسے طلبش بہت و در راہ مرکب جاہ و کرامت پے
 کردہ و تختہ نگاہ و نام سلامت پاک شستہ و رویش این بود کہ لَوْنَرِ اَمْعَنِي الْعَرْشُ لِحَقِّقَةِ اَکْرِ
 عَرْشِ مَجِیدِشِ مِتْ مَن اَیْدِشِ کَمْ وَ نَوَاقِلُی الْکَوْنِ لِهَدَمْتَهُ اَکْرِ وینا و آخرت خود
 را بہت من ناید لکہ ال حدش کم عیش این بود کہ ہر خطہ بر بطور سینا طلب می آید و
 موسی دار نعرہ آرینی میزند و از حضرت مطلوب از راہ غیرت جواب لَنُؤَاتِیْ مِشْنُو
 نہ بے کار و نہ سے سودائے آب و خاک چون مرید صادق را این تجرید و تفرید حاصل شد
 جلوہ گریش در عالم چمنین کہنہ یاد آوَدَا اِذَا رَا بَیْتَ طَالِبِا لَیْ فَلَیْ لَکَ مَخَادِیْمًا
 پیغامبر سے چون و او دنیا مہر علیہ السلام اورا خادم بود پس تواندا نست کہ دیگران
 چہ باشند خاکسے بر قیاس عقل نیست بر شیت دوست ہر چہ خواہ کند از تہانہ از را بلہیم
 غافل اللہ نگرد از تہکہ عبد اللہ محمد حبیب اللہ ربہ بین و آئینی مرید را بر و در حدیث

آید و برتر مرتبه پدید گردد و انشاء الله تعالی استے برادر ہر خواہ سے کہ امیر از راہ ویرانہ
 می آید باید گرفت اگر بزمگیری روزے آن خاد را بہتہ ، سنا زہر وید دل نہ بگرہ رشتہ رشتہ
 نہ بینی چون موسی علیہ السلام بدولت مکانیہ و حکمتہ لایعجزیہ و کلمہ یارہ
 مدد بیت چہار نہار و چہار و کلمہ بیواسطہ برگذر کرد از ذوق برانہ اساتید
 نہ گوش گشت تا باہمہ اعضا چہچنان می شنید کہ بگوش بہر کلمہ کہ بر دواز کہ روی بہ
 دست گشتی و ہر بار کہ ہشیار گشتی این تاویانہ بر دل او زندی و ثنائت نفسا یا مٹہ می
 بے دجی اری قبطی را چون ہلاک تو ان کرد اگر عقوبت ہفت در کہ کو فرخ بر دیکہ موسی را ہذا
 چنان بودی کہ فضل اورا در ان ساعت بروی عرض کروند ، در چنان نواختہ رہ
 چندان خلعت خارے کہ موسی علیہ السلام در راہ خود گذشتہ بود قصد ویدہ دولت
 او کرد استے برادر میری و مردانہ میخورد عاشقان را دریا پاکے آبت و کوہ کاپ سے فغان
 و جوارشع ہان عطا ہان نشان صدق انیت آوردہ اند چون شہباز محبت از آلیہ
 عزت بر پرید بر عرش رسید غلظت دید و در گذشت یکبارہ رسید و مت دید و در گذشت
 بر آسمان رسید رفت دید و در گذشت بر خاک رسید محنت دید و در گذشت آمد کہ گفتند عجیب
 این چیست گفت من محنتم او محنت است و میان ما نقطہ تمیز بود در عالم ہرستہ
 دور عالم معنی خود دانند آنہا کہ دانند گویند اول حرف کہ در اوت سمع و طاعت شدہ سمع
 بود پس نقطہ با نقطہ نون متصل نہ محنت گشت ترکیب یکے است نقطہ ذوق است
 چون یک کلمہ کمی ہر دو یکے یابی از نیجا است کہ بزرگان گفتہ اند و بہر نقطہ مدد ہر
 قہ تعبیه است و در حرفے مدد ہر از شربت زہر آمیختہ ہر زمان دوستان و
 خواہند کہ نیست گرفتار با این ہم خطاب میرسد اعتراف و ساجد و ادب و

حق پر متولد بود که این خلعت یافت همه عقلا عالم انجمن تخییر بنده ان گرفتند که حقیقت
 که این مشت خاک را دوست میدار و عزیز میگویند بچتی حق که خود را دوست
 دوست نمیدار و چگونگی هر که منع خود را دوست داشته باشد آورده اند که آدم پیامبر
 صلوات الله چون در بهشت رسید شریعت میگفت **وَلَا تَقْرَبْ هَٰذَا الشَّجَرَةَ** طریقت
 میگفت **اهْبِطُوا مِنْهَا** شریعت میگفت دست از درخت دور دار طریقت میگفت
 آتش در همه زن آدم گفت در بهشت جای آرزویی هست و خوابی بر جای اما مادر
 دل میدید که روزی چند در کایه اندوه خور و بیک تهدید ما با خواجگی راست نیاید
 بسزنده آمد که آواز غریب میانی گفت چرا نیایم که ما را کارهای در راه است گفتند
 کار بسیار گفتند از اینکه کار دیگر ساخته تر بهشت در فرمان و رضوان و ملائکه
 چاکر و خادمان گفته دار اسلام بدار الملام بدل باید کرد و تاج از سر باید نهاد
 و بجای کس تاج خاک افلاس بر سر باید کرد و نام نیک بلامت و عصی **اِخْرَجْنَاهُ**
 عوقن باید کرد و گفت همه مردم تدا کلا ابائی در عالم و آدم دست و غارت بر دولت
 خانه خلافت کشیم ناگوری که از آدم بهشت باز شد و چنین گویی که آدم را از بهشت
 باز شدند دل گریان بمرغ بریان نه آساید جان سوخته و جگه خسته مجبور و تصور تنگ و
 آب و خاک آمده است دیگر نقش بر دیوار عزیزان طریقت گفته اند اگر معدن را خزینه
 دولت و سعادت بذات آدم شمار کردندی چنان بودی که آدم را بدین سرای پرده قبر
 در کشیند و عصی **اَوْ هَدَّيْنَاهُ** اگر او را قدم عصمت مینماید پرده گشتی این بقیه
 قدرت بودی و غیرت درگاه **اَلَا اِلَهَ اِلَّا اللَّهُ** بود از آنکه گوهر بر یکا که بدین صفت
 در دفتر خلعت باورده باشند که خلعت میدی اینچنین شاه را کم ازین قبا و کلاه

بنامند و عیسی آدم ربی و هر چه در فردوس اعلی و دار السلام نواخت الطاف قدرت بود همه بر آدم
 عاشق شدند برای آنکه برگز او عجب قدرت ندیده بودند همه دستها را عشق بر دامن آدم محکم
 کردند آدم بلند همت را دل ادا ایشان برگرفت از آنچه بسراش حکم بایست آمد و بار حکم
 می بایست کشید بهشت سر را سبزه ناز است طاقت کشش بار حکم ندانستی گفت بار خدا یا
 ما را بهماند بایستی تا از دست حور عین فردوس خلاص یافتی و خشت گندم را بهماند کردی خشت
 و نذر عالم در داند و عیسی آدم ربی و دستها از دامن او کوتاه کردند آتی برادر راه آدم
 نارفته حدیث آدم توان کرد آدم را اندوه دین و امن گرفت و از اسلام بدار الملام بدل
 کردند آمد با شیطان عداوت توانی کرد و اعطفا را فرد تنی گذشت و نام نیکو را داغ
 عصیان بر توانی نهاده از تاج طلب خلافت نعلین توانی راحت گفت این همه را
 که بسته ام اندوه این حدیث بر بازوال گردان برخوشتن چنین خروجه کرد و ملک فردوس
 با همه تاز و نعمت بر باد کرد و استی برادر اگر عصمت همه پاکان و اخلاص همه معصومان لباس
 طینت نوسازند مگر تا فریضه نشوی و اگر نیز آری تن قهر نیز بر حسرت آیداده بر فرق نوزند
 نگر تا بهر بیت نشوی ای برادر از ستر کار او جبر نکل و میکائیل خنجر نازند من و تو و امثال
 ما که باشد آدم پیا میرا علیه السلام مسجود و ملاک گردانند و مملکت بهشت اقطاع
 در داند آنگاه برهند از بهشت بیرون کردند و در عالم ندادند و او داند و عیسی ادم ربی و نفی
 تا که گویند با تاج و تخت با و شاهی اول روز در بهشت در آمد هنوز روز باختر رسیده بود که برین
 از بهشت بیرون کردند و استی برادر مقامی چون بهشت و تاج عصمت بر سر و قبا رخت
 در بر عهد افتاد است که یکدم بے بلا و یک قدم بے محنت نهند من و تو که فرزندان
 ادیم و اهر و نذر دار بلایم و در سر را سبزه اتلا و سر گردان و با نهر از خطا و معصیت آلوده

و مستحق عذاب و عقوبت گشته محال بود که دس بے رحمتت زیمیم و یا قدم بے بلا نهم
 استے برادر خدا را از شکم مادر خون خوردن است خون خوار را با مراد و راحت چه گذرد
 با خوشی و نوشی چه کار آنکه سلطان انبیاء و بادشاه اولیا است فریاد و برین که چو نیست
 یا لیت رب محمد لم یخلق محمدًا و آنکه افضل البشر بعد الانبیاء و الرسل است ناله و زاری
 او انیت که اے کاشکے برگ و رخت بودے تا گو سفندے خوردی و آنکه انا
 قد بنة العليم و علی بابنا فضل اوست می نالید و میگفت اے کاشکے ما و خورش
 را خون حیض بودے من و تو که پاشیم اے برادر کاریکه مراد ترا افتاده است نه
 کوه کشد و نه آسمان تحمل کند و نه زمین حله درین باش دوست بردار و بگوئی میت
 یا الہ العالمین و رانده ام به غرق خون و رختک کشی رانده ام به در میان راه تنها مانده ام
 پس نام بے سرو پا مانده ام به استے برادر امر و مقامے چو دنیا با نهر اران بلا و آفتا
 و امر با و نهی صا نهر نهر اردیش شیطان و نفس و پے چه گوئی که گناه نکند هذا افسر
 بحسب روزے آدم پنیا میر علیہ السلام البیس علیہ اللعنة را دید گفت ای ملعون
 این چه بود که با من کردی گفت آدم آذکار که با من تو کردی با من چنین که کردی خوش
 گفت هر که گفت رب اعمی صیاد اذل دانه که بر دام نهادی مرعے بگرفت و آتش
 نام نهادی هر نیک و بدے که در جهان میگردد خود میکند و بهانه بر عام نهادی
 شیطان که باشد و نفس چه بود لیکن الله ما لیتشاء و یحکم و ما یرید جز گوے
 بودن پیش چوگان قضا چه تدبیر تا کار کجارسد فایده بدان اے برادر اول باید که بتا
 و تن و لقمه پاک و حلال بود پس حوائس از معصیت و خلاف پاک بود و آنکه دل از

جسد او صاف شد موم چون بختل و حق و سبب پاک بود و چون
پاکی اول حاصل شد مرید یک قدم از راه دین برفت و چون پاکی
دوم حاصل شد مرید دو قدم از راه دین برفت و چون پاکی سوم حاصل شد مرید سه قدم
از راه دین برفت حقیقت توبہ اینجا پدید گشت و مرید بحقیقت تائب انبیا شد و این را
گردش خوانند یعنی از حال آلودگی و پلیدی گنجی پاکی گشت کلیسا جائے ریش گبران
کلیسا بود مسجد گشت تنہا نہ بود و صومعہ گشت آنگاہ بر دل مرید آفتاب طالع شود و
اسلام جمال خود بدو نماید و ہر در معرفت بر سینہ وے بکشد شاید اما بطہارت ہر معاملہ
کہ بہت و ہر مجاہدہ کہ بہت گویا باش چنانکہ گفت بہت اد صاف و صمیمہ چون بدل
شد ہر عقد کہ در توبہ دخل شد و چون توبہ پدید آمد آفتاب ایمان پدید آمد کہ آفتاب
ایمان در سینہ بر قدر توبہ اتنا بدہان مقدار کہ در گاہ توبہ بروے کشادہ میشود۔
آفتاب ایمان بر قدر آن تابش می یابد پس درست کردن مقام توبہ اہم بہا است
ازین معنی بشنور با عی اے پیر گنہگار در توبہ کشادہ است و انواع نعم ہر توبہ آمادہ
نہادہ است و ثواب سوے توبہ کہ از ما در گیتی و از کردن تا خیر بے واقعہ زادہ است
کیے را از پیش بہت کارند و بہ طریقہ العینہ چنان برگیزند کہ ہنوز سجدہ گاہ او پیش
بہت گرم بود کہ اورا از ہمہ ملک و فلک در گذرانندہ باشند و در صفت رسانندہ
کہ اگر انس و جن ملک و فلک ویرا طلبند نشان نیابند سرگردان شوند و گویند چہ بود
و چہ شد جواب دہند فقال لما یؤیدہا ہر چہ خواست کرد چون و چرا درین حضرت
بارغیت و علتہ را دخل نیست کہ اینجا کار بے علتہ است کیے را بازید کہم و کیے
را بوجہل کیے را باعلی علیہین برآریم و کیے را بافضل السافلین فرو بریم و علتہ در میان

نہ باز گردید و چون چہرہ اور عالم انسانی پر خراج کتید خوش گفت ہر کہ گفت قنوی
 ہدیت این راہ کا زے مشکل است و صد جہان زین سہم پر خون دل است و خون
 صد لیقان ازین حسرت بر سختی و آسمان بر نشن ایشان خاک لرختی و اے برادر
 نہ اذ ایمان و طاعت کسے حضرت اور اکمالے و چالے و نہ از کفر و معصیت کسے
 نقصانے و زوالے و اگر ہمہ عالم خانہ کعبہ گردد و ہمہ جن و انس ابو بکر صدیق گردند
 اگر ہمہ عالم تجانہ شود و ہمہ جن و انس نمرود و فرعون گردند چہ انیت کہ گفت بیت
 نے نیازیش را چہ کفر و چہ دین و بے زبانش را چہ شک چہ یقین و نہ از عیسے و
 سودا از موسے و از فرعون زیان بود نہ از نرود و فاکدہ بدان اے برادر اول
 صوفی در عالم آدم پیغامبر علیہ السلام بودہ است حق تعالی مائدہ روح بوسے داد و
 چراغ عقل در دل او بفر و خست و نور حکمت از دل بر بان آورد و بر خود و بنید و سجود و ملائکہ
 در اول خلافت یافت و بر خاست مسافر و ار قصہ بہشت کرد و گفتند حواس و اطراف
 را بجلہ و قید کن و با اختیار خود حرکت کن مرید را اختیار بنود حکم حرات و انبساط و
 کشاکی نمود از کمین گاہ غیب زخم عتاب رسید و عصی اکدمر تہ شکستہ شد و
 باستغفار مشغول گشتہ است استغفار صوفیان از خیانت گفت مرتباً ظلمنا انفسنا
 و مرتبہ اسباب خواجگی و خلافت بوداد وے بر کشیدند برہنہ با ستاد و باستغفار
 مشغول گشت گفتند آدم بدین غرامت بدینا سفرے کن کہ شمر طریدانست کہ چون
 زلتے بروے رود سفر کند و جرد و برہنہ سفر خاک کردنش برہنہ بود گفتند آدم از دیزہ
 کن از ہر دستے برگے خواست کرد جلہ سہ برگ یافت بر ہمہ و خست مرقع شد
 و خود را پوشید و روے بمسافت خاک نہاد و سیصد سال آب حسرت

از دیہگان میر سخت تا آنگاہ کہ مسلمانان کہ ان الله اضعف منکم تصفیہ یافت صوفی شد
 ان جامہ کہ از درختان درویشہ کردہ بود و مرتع ساخته عزیز میداشت تا آخر وقت شب
 پینامبر علیہ السلام را در پوشانید و خلافت بوسے سپرد و انطریق مہد گشت و دولت تفسیر
 در اصلااب انبیاء روان شد صوفیان مسافران جمعے بیابانست در دنیا کہ ہر وقت انجا بنما
 جمع آیند و اجرائی کنند صورت کعبہ در دنیا پیدا اول از غلقہ با آن بود کہ در دنیا طاعت
 بنویسد آدم کعبہ پیدا آمد فامدہ بان اسے برادر مرید چون ابو بکر صدیق باید کہ بود و پیر
 چون مصطفی علیہ السلام باید کہ بود تا گویند ما صلی اللہ علیہ وسلم صلی اللہ علیہ وسلم
 فی صمد و انی بکیر این صبی بود اول بدل و گوش و زبان را خبر نہ رہے مرید در پیر
 تا عالم بود ہرگز نہ چنین پیر دیدہ بود و نہ چنین مرید شنیدہ تھا کہ گوید مرید سے پیر سے
 بود بہن است اگر حرکات و سکنات تو بفراں میر است مرید باشتی پیر را اگر ہوا و مراد خود
 است مرید مراد خود باشتی نہ مرید پیر از بنجا گفت ہمیت خود ابر کاہ رہی بندہ تا بار
 رسانند ازین بندہ اجتماعت این طاعت را تا اگر پیرے کارے فرماید مرید کہ خلافت
 دین است اگر مرد خلافت دین خود بکند و بر موافقت فرمان پیر رود مرید بود پیر را اگر
 خلافت فرمان پیر کند و بر موافقت دین رود مرید بود مرید خود را نہ مرید پیر از بنجا گفت ہمیت
 ہر چہ او گفت را نہ مطلقان ہر چہ او کرد کہ وہ حق دان ہر لفظ را جز موافقت فرمان طلب
 رفق را نہ نیست اورا کہ رسد کہ بر طیب حکم کند کہ مرا آن دوا بدو این دوا دہ و مرا
 چنین دار و چنین دہا اگر اورا این علم بودی خودی طیب چہ حاجت خود را خود طیب کردی
 و اگر چنین باشد پیرے انشا یہ بلکہ او ہنوز مرید و مغلوبست و محتاج طیب اورا
 کے رسد کہ دیگر از طیبے کند پس معلوم نشد کہ غلطی در کار امر و از انجا است کہ نہ مرید

میداند که مرید سے چنیت و نہ پیر میداند که پیری چیست مخلوق پرستے مجرد و خالی بحقیقت
 ضلالت و عنلالت است و همه هلاک و در میان هیچ نه چنانکه قابل گوید میت
 هیچ نه در کاسه و چندین گس به هیچ نه در قافله چندین جرس به اگر نشانی است که مرید یا فعال پیر را
 تیرا دوی علم و عقل خود بر سنجیدی او را خود بر میدی حاجت نیفتادی از خود پیروی کردی و
 اگر ممکن بودی که تیرا دوی صرافت که سنجیده شود ممکن بود که تیرا دوی عقل را یک
 مرید یا فعال پیر سنجیده شود امید آنکه آن محال بس نیم محال و این نوع مریدان رشید را
 و اهل سعادت را کمتر افتد چندین تیرا دوی پیران یک کلمه میرود که اگر پیر کار سے فرماید مرید
 را سخلاف دین کند و در موافقت فرمان پیر و خوش گفت هر که گفت میت هر چه او
 گفت از مطاق وان به هر چه او کرد و کرد حق وان به اما جالبی و متکری با اعتراض بحث
 نہیں نباید که این سخن نه بر اندازد حوصله اوست و تیرا دوی در عمر خود آن بیچاره کجا شنیده
 است مذکور است گوید *هَذَا إِذَا فُلْتُ قَدْ لَيْتُمْ جَوَابَ* این طایفه بے غوغا مین *القضاة*
رحمة الله خوب گفته است *بلیت* نه همزی تو مراراً و خویش گیر و در دین ترا سلامت
 با و امر *الکون* ساری به اسے برادر و این آن بود که خود را و پیر باز و *اَلَا رَاحَةُ قَوْلُكَ*
اَلَا رَاحَةُ این بود که از خواست خود میان بر دین آید که مار از پوست و مرده در تحت
 تصرف غسال اگر زوره اغراض او با بنی مانده بود و بنوعی چون و چرا را به باطن و
 جائے یہ و خوریت است بود به برست دند مرید پیرانیت منے آنکه گویند مرید پیر
 پرست باید نماند برست تواند بودن *يَطْلُعُ الْوَسْوَ* *فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ* اسے برادر
 مثال پیامبران مثال حبیب است و مثال خلق مثال پیامان و مثال قرآن مثال
 قرآن و در بخوان *وَيُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ اَشْفَاؤٌ لِّرَافِدِهِ* هر مرضی دوائے

فرمانید و ہر طے را سچوئے مختلف سازند تا مرغی بصحت بدل گردد و آن از پلاک نجات
ابد و جال دین پس ہند و چین جاسے کہ میراث داران پناہ بر آئند فکرمو الناس
علی تقدیر عقولکم ایشا زافرانت بر اندازہ ہر عقلے سخن گوید و بر مقدار علتہ ہر کسے
و دانے فرمانید ز بہار ہر تصرف کہ ایشاں کنند چنان اعتقاد و ارد کہ ہذا آکوچی مثل
اگر سوئے چون چرا را باطن تو جائے ناندہ بودی در خواب از تو نیادی کہ
چرا ازین معنی گفت بیت فقر نا دیدہ ماہ کے شود او بہ بندہ ناموہ شاہ کے شود
اوہ اگر گویند شب است و تو آفتاب مے مینی گو من خطامی بنیم مریدے و ارادت
نہ اسان کار است راہ با سچی بسیار است اما این راہ غریب تر و عزیز تر از بہار ہا
فائدہ بدان اے برادر و نیا مکار و عذار است یو قلوبون روزگار است شہد
ناز ہر دار است ہر کر آباد و نواز و شبانگاہش بگذارد ہر کر اصبح دم بر و نواز و شش
از پائے در آرد کاس او بے خس نباشد و کاسہ او بے وحت گس نباشد ازینجا
گفت بیت از بام او پیش کہ دران جام زہر است گل برگ او مہوئے کہ
دران زیر خار است این عروس زال بے شایان خوشخوار رشتہ پا وارد
و بے عاشقان خود را از پائے در آورده باد و ار دہر کر اچیزے بخت باز
طلبید الدنیا ساجد سحرش تا اینجا است کہ ہمہ آرایش و تملیش او چون خوابی
ست و ہمہ خورش و پوشش وے چون خیالے است و ہمہ لذات و شہوات
وے احتلاے است جہانے در پے او سرگردان عجب شادی بے ماتم و
خوشی بے غم حیات بے مرگ صحت بے مرض بقا بے فنا مراد بے درد و غنا
بے عنا و تہم بے بلا و در محال و عالمی و حبت و جوے او با صد فتنہ و وبال حمت

بہ چہ پیش باد کہ گفت ہمیت حال وینا را بہ پرسیدم من از فرزاد کہ گفت یا خواجہ
 ست یا بادست یا افسانہ کہ باد گفت حال آن کس گو کہ دل در دے بہ نسبت
 گفت یا عولیت یا دیو لیت یا دیوانہ کہ اسے برادر بزرگان گفتہ اند و دنیا
 ہیچ چیز نیست کہ بدان شاد شوند مگر آنکہ در زیر آئینہ نیست کہ بدان غمناک گردند
 کہ شادی بے غم خوشی بے ماتم در دنیا فریدہ اند گویند مہتر عیسی علیہ السلام
 گفت من دنیا ام مہتر عیسی علیہ السلام گفت چند شوہر کردہ گفت ہجہ داند ازہ بعد
 ازان مہتر عیسی علیہ السلام گفت ازان شوہران ہیکچہ اسے ترا طلاق گفتہ است
 گفت نہ ہمہ را من کشتہ ام ایشان ٹپید او من برقرار اسے برادر اگر دنیا را قدرے
 وفائے خوبی دہا کے ہوئی اہل بصیرت و دانش گذشتندے کہ بار میدی
 اپیار و اولیا کہ فضل خلاق اند مطلقہ ثلاثہ نگر و اندندے اسے برادر جہان
 دریا ر ہلاست و میمون پر خوست دنیا معشوقہ قنات و رعنا ر بے ہر و سامان
 لایعے پر عجب پوایعے پر طرب جہانے برلقاب دار و رفتارے ناصواب دارد
 ولی بے مہر دار و خلق را از خود بے مہر دار و خلق را از خود بے مہرہ ناصواب
 دارد کہ با باد و بوا و شبہا نگاہ بگذارد ہر کرا صبح دم برآورد نماز شامش از پائے
 و آرد و این عروس زال بے شاہان جوانان را خوردہ یاد دارد و بے عاشقان
 سر اندازان را از پائے و آرد و یاد دارد و اینچہاں فرینیدہ سر سر ہمہ عیب است
 اما ہنرش آنست کہ مزرعہ آخرت است کہ در و تخم توان افکند کہ ریح آن در آفتاب
 میامی باشد کمترین عیب دنیا آنست کہ ہر روز چون شوے بیونابر و دیگری
 ہو آرد و چون زانیہ فاجورہ ہر ساعت با دیگرے جمع آید ہر کرا چیزے دہد با دیگرے

خود رجوع کند و بنحیثه خود باز خواهد نمود چنانچه است از خوش شرم ندارد احمق رعنا
 که از نیک و بد بفرق نکند مثالب و معائب اولیای است و فضیلت و قباحت او همیشه
 با اینهمه عالمی در پی او سرگردان و در طلب و هوا او گرفتار چون این مقرر شد
 اکنون بدان اسرار میان مومن و کافر و مخلص و منافق اجماع است که دنیا پاد
 و سر را به ننگ نماند بلاست و فرعون و نمرود را دعوی تدائی از دنیا بود و لاجل بلع با عور و
 بر صید مانده و دنیا بود و خرابی فرزندان آدم امروز از دنیا است از دنیا است
 که بزرگان میگویند **الدُّنْيَا كَيْنِفٌ أَحَدٌ** یعنی دنیا پاشخانه آدم است پس
 برادر در پاشخانه چنانچه ولادت بود و چه راحت و فوق باشد و این اشاره است
 بر آنکه مومن باید که در دنیا چنان بود که در پاشخانه ظاهر نیست بمقدار ضرورت با جد
 که است و لغت و خوشی نه بر رغبت و خوشی اینهمه حال دنیا است که شنیده نصیب
 یک کس از آن چه خواهد بود تا آن بگیرد و دین بگذارد و **الْجَمْعُ بَيْنَهُمَا** محال است
 بزرگوار و دین دیدار فردا در بهشت نبودی هرگز زبان این طایفه ذکر بهشت نه رفتی تا
 گویند اگر زبان سلطان العارفين قدس الشجرة العزیز ذکر دنیا رفتی و نموساختی
 و اگر ذکر بهشت رفتی غسل کردی گفتند این چگونه بود گفت دنیا محدث است
 پس ذکر را محدث بوجوب حکم حال و از محدث و نمو باید ساخت و بهشت جاے
 قدما و شتهوت است پس ذکر او جنابت بوجوب حکم حال سخن مروان میرود و مقصود
 نمونشان تا اینجا که مضمون کند آنکه تیغ خور و تیغ زندگیر است و آنکه کلاه
 لب و تزیید بخورد و دیگر است همه برابر که باشند گدایان و پادشاهان زمینهار
 عاشقان و سره انرا به تر از دے عقل مختصر خود برسخ که ایشان بر تر از انند

این کتاب است از مولانا ابوالحسن علی بن ابی طالب
 علیه السلام که در آن است از دنیا و آخرت و این
 کتاب است از مولانا ابوالحسن علی بن ابی طالب
 علیه السلام که در آن است از دنیا و آخرت و این

کہ بہ تراروئے عقل بر توان سنجید آسجا کہ افتاب عشق بر تافت ستارہ قتل را
 کار نامہ مار برین احوال خرایمانے و قصد یقینے بود ازینجا است بیت طعمہ
 کان پاک بازار اندھند ہرگز آن کے نوینا و آزار و ہندہ بد آن اسے برابر
 بادشاہان بحقیقت این درویشان اند ملک و بادشاہی ایشان نہ در دنیا گنج
 و نہ در آخرت اگر کسی گوید کجا گنج بجا بگو در صحرائے کہ از انفضار ربو بیت
 گویند ازینجا است کہ گفت بیت مارا سبز این جہان جہانے دگر است و مرغ
 و فر دوس مکانے دگر است چون ملک و بادشاہے ایشان این بود کہ شمشیر
 از ان شنیدی خود را امروزہ بنام درویشے دیکھنے پوشیدہ تا کہے را بر
 ملک و بادشاہی ایشان نظر نفیذا العین حق ای نادانکہ آشکارا از جملہ نامہا این
 نام کہ میان خلق کردہ است و ہمہ خلق ازین نام گزیران اند اختیار کردند و از
 خلق و حجاب شدند چنانکہ گفت بیت خلق آفت است زد و بگریزد و ز سودا
 شان بہر پہنیر اسے برادر گفتہ اند اگر درویش را فاقہ بود آن شب معراج او
 بود غایت کار و رویشے فاقہ دگر سنگی است سیر سیر خودہ در راہ دین تنہا
 رفت چنانکہ در ہر راچہیرے موجود بود بخورد و اگر دامن نہایت درویشے گویند
 اگر فرعون گر سند بودی ہرگز عوی خدائی نکردی پس ہزار سیری غاست
 تا گفتہ اند سیرے کہ در نماز بود شیطان اورا در کنار گیر و از گر سند کہ خفتہ
 باشد بگریزد و بختا و دولت کہ اسلام و ایمان دارند و در ہر قصد ملت کافری گری
 ستودہ است و سیری ناپدیدہ شہود ہجو نہیر است و گر سنگی ہچو آتش ہر شہوت
 بگر سنگی سوختہ گرد و گویند گری ابرست کہ جز باران حکمت نہارد و سیری آفتے

و بلا سے است کہ جز راہ کفر و معصیت نہ پدید سرانیت گفت میت نفس قانع
 گر گدائی میکند و حقیقت بادشاهی میکند و دوست را از آن گرسنه دارد و دام تازان
 غلیظ سیر آید تمام اسے برادر درویشی و سکینی راحت تمام است از آفتاب و دنیا
 و بلا اہل دنیا این است اما غایت سختی در کار و رویشی آنست کہ اورا فاقہ افتد آن
 شب معراج او بود اسے برادر ملک و ملکوت ہر جہہ در نظر حضرت رسالت صلی اللہ
 علیہ وآلہ وسلم و شب معراج نہادند و گوشت چشم ندید گفت *الْفَقْرُ خَيْرٌ*
 گوید چون آدم پیغمبر را علیہ السلام سجد و ملاکہ گردانیدند و بہشت بہشت اقطاع
 دادند ناگاہ نظرش در سرفقر و فاقہ افتاد بہشت بہشت را بیک گندم فروخت
 و خرقہ فقر در بر پوشید از بوستان بہشت در خارستان دنیا سفر اختیار
 کرد برین نسبت ملک بادشاهی بہشت بیک گندم فروخت زیان بودند سود
 از نیکی گفت میت جان آدم چون بستر فقر سوخت و بہشت جنت را بیک گندم
 فروخت اسے برادر امر و زانچہ فرعون و غرور دادند اگر ترا دہند نہ از آنست کہ نشانی
 آن نہ بلکہ ترا از آن نگاہ میدارند تا ملوث نگردی چنانکہ ایشان گشتند پس معلوم شد
 کہ خلاص از بلائے دنیا ای برادر از قناعت است اما باید کہ در کاخ خود بفقرو فاقہ
 مستقیم بود تا از دولت اہل فقر و فاقہ فردابے نصیب نہاند تا ہمہ اغنیاء دنیا چون
 فردا دولت و نعمت اہل فقر و فاقہ معائنہ کنند آرزو برند اسے کاشکے عمر مادر دنیا
 بگدائی گذشتی سرانیت کہ گفت میت نفس قانع گر گدائی میکند و حقیقت
 بادشاهی میکند بدان اسے برادر زاہدی دیگر است و عابدی دیگر است
 و ریشی دیگر است *اِنَّ الْفَقْرَ فَهُوَ اللَّهُ* برزادان و عابدان چہ میگرددی زرا

او وہاں صراحت طلبند و از وہاں لقبال و ترہ فروش بیت گرد ہر شہر ہر زہ چون لکھا
 دل دران رہ طلب کہ گم کردی و آن برادر طرہ نے رفتہ بود لاجرم انچہ برائیان بود آن
 عزیزان شیش آورند و دیگر حکیند معلوم نیست آن برادر در طلب این متلاع رفتہ بود
 یا در طلب حق اگر در طلب این متلاع رفتہ بود یا نہ و بمقصود خود رسید خوش باد
 و خورم باد شیخے باد و مریدے باد و خالقہ باد و جماعت خانہ باد و دعوت باد و
 جمعیت ہر روز باد اگر در طلب حق رفتہ بود آن گاہ طالب حق را این متلاع بہبت
 و زناست بحکم مال آخر مشہد کہ *اَلَا تَسْتَعَالِ بِالْعُلُومِ الشَّرِّعِيَّةِ وَالْعِلْمِ اَلْحَقِيقِیِّ*
اَلتَّوَّافِلِ وَتَلَاوِظِ الْقُرْآنِ اُمُو حَسَنَتْ وَلَکِنْ مَثَانِ الطَّالِبِ مَثَانِ اَلْخَوَاصِّ اَشَارَت
 برین کرد کہ گفت ابیات اسے در بنار و سپہ شد شیر تو ہشتے سے میری دودیا
 زیر تو ہشتے از دریا جدائی میکنی و بر سر گنجے گدالی میکنی و اگر کنبہ خویش رویایی تمام
 قریب یا زرافح خود بینی تمام سبحان اللہ اگر طالب را شاوے یافت نمود نصیبت
 و اندوہ نایافت باری بود بآندوہ یک روزہ خود ہفتاد و ہشتاد سالہ زہذا ہمان و نبأ
 عابد ان تواند خرید رحمت بر جان عطار باد کہ نہت پیت کفر کافر اوین ویندار راہ
 زرہ و روت دل عطار را اسے براور امر و زور و شیش چون کبریت احمر است نہت ہم
 و کلا بوی و از زہدان و عابدان این کار بنیاد و ازاہل صورت و ازاہل عادت و سر
 کہ بہم پرستانند بمقصود نری اشارت برین کرد کہ گفت بیت در عشق آمد و آ
 ہر دے و مل نشد بے عشق ہرگز مشکے و اسے در لیا جان و تن در ہنستم و
 قیمت ہان زرہ نشد با ختم پس چو کئی بقدر امکان در کار شو کہ وقت ہنوز باقی است
 ز این حجاب بے وہ لکڑی را کہ اور الفس گویند ہستی گویند از پیش بر گیری بد انچہ بر خیزد

آن بر تو فرض مبن بود بکرم حال خواه مسجد خواه به بتخانه خواه پستار خواه بزارانیت آن
 مثل که گویند ان فی النحر محیی الکیفی العیب اشارت بر نیکو که گفت بیست و یکده
 اگر خیال مشوقه ماست و رفتن بطواف کعبه از عقل خطاست که کعبه از دپوسے ندارد کنش
 است و بابو کے وصال او کنش کعبه ماست و آنکه گفت مع دوست در خانه ما گرد
 جهان میگرددیم و همین است خاک و آب راجه مبنی آنچه در خاک و آب تعبیه است آن
 مبن و اگر نیک عالم از فرشته مطهر و مقدس خاک راجه چون سجده کند و خاک چون
 غلیمه پود از خواجه عطار بشنو بیت تا نیاید جان آدم آشکاره ره نداشتند سوے
 کردگار ره پدید آمد آدم شد پدید زد و کلید هر دو عالم شد پدید با آنچه کاتب را فراموش
 بنشت اما دلالتی است فیما یحشون من اهل بیت تا آن برادر را مقصود و حقیقت و لیکن
 هوشدار که بزرگان گفته اند آنچه مقصود است معبود است اگر تو نه را بار بزرگان گوئی
 لا اله الا الله چه سود بیت اگر همه عالم ثواب تو بود و تا قومی یاشی عذاب تو بود
 آدمیم بر سر حرف بیچاره هر چند چنین بت پرست و گرفتار نفس است و خسران دنیا و الا
 خیر است میا دیگران السلام علیکم و مغفرت ائیکه منم و باده حسرت و گمراهی جنب
 تو عمان باز کنش اے خواجه که همراه نه و بجزا لند این دولت آن برادر را حال شده است
 اما باید که مفسان را و گدایان را بے نصیب نگذار و وقت اجابت دعا است تنها خورد
 نه کار جو انروالت شر الٹاوسین اکل و حذک و الله اعلم فامده شرف منیری که
 سگ گرگین آستانه علما است سلام و تحیت با هزاران نجابت و شرف مندی کی زبان ازل
 مغفرت و اقلندگی و آستانه صدر سے کرد و نمود که سستے سیاه و سست
 که باشد که خدمت و مدد می اورا بچندین تواضع نوکر کنند اما بجان داند که میک را

گفتند که تو یک غیب داری گفت آن عیب کدام است گفتند پیر کس و ناکس بوسه
 و بی گفت من در آن نگریم که او کیست من در آن نگریم که من کییم و اگر نه این مدبر بخند
 که باشد که خدمت محمد را در ملک المشایخ و قطب الاولیاء و خود را مقتدا و وسیله
 بهجت کار این مدبر از اهل شقاوت و ادا بار لعنت در خاکساری و گلو ناساری و
 بت پرستی و زنا و زاری بگذاشته است خلق را در حق این مدبر از منافعی این بخند
 گمان بر وجه دیگر افتاد گویند بزرگ بر خازه شخصی نماز گزارده بود بعد از زبان
 کسی شنید که این مرد درین شهر نیک نام بود آن بزرگ گفت اگر مرا پیش ازین
 معلوم بودی نماز بر خازه او نیک گزاردم گفتند چه گفت تا مرد منافق نشود میان خلق
 نیک نام نگردد و اگر گویند از جهت شهرت است پس شیطان در عالم اذین مدبر مشهور
 تراست ای محمد بزرگوار وین اسلام نه آن دین است که بهر ملوئی و ناشسته روی
 بهال خود بنمایند **اَلَا اَلطُّهُرُ فَاِنْ** جو آن را برداشته است **وَمَا يُوْمِنُ**
بِاللّٰهِ اِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُوْنَ عاقل را از حضرت توحید خود را نداده کار وین نه چنانست
 که خلق را صورت بسته است آنها که انبیا را دین آمدند و هر چیز را چنانکه هست
 بدیدند و بر حقیقت کار مطلع گشتند گفتند **اللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا عَدَمًا لَا وُجُودَ لَهُ** و
 بعضی زنا در میان بستند و در ویر مغان درآمد چنانکه علم عقل کیو نهها وند
 و بعد این گفتند **بیت** اد علم نمی شنید لب بستم و عقل نمی خرید دیوانه شنیدیم
 و آنکه گفت با فدای دیوانه باش با شریعت هوشیار همین است اگر کسی
 امر و بر رسم و عادت خود را اسلام گوید کار سه دیگر است جوابش همان آیه گفته
 اند **ع قمر و ان کنده خمار که امشب بستی چون بدر مرگ فکشفنا عنک**

عطا کرد گفت که دیدید آیا که دستار داشت یا نه را خلاص داشت یا لظاق در
 صومعه بود یا در بخت نه بیت در کعبه نبی و هندگر بار و در بکده یار هر شن بش و قائم
 بدان اسے برادر باید که در او را و وظائف خود مواظبت نماید هیچ حال قصور و فتور
 را بران راه ندید و از مطالعه کتب مشایخ و مکتوبات عالی بنیاست در دنیا هر از دنیا
 بزرگی را پسند چون با کار باکے که مشایخ کرده اند نمیتوانیم کرد و در خواندن کلمات
 ایشان و در مطالعه کتب ایشان ما را چه فائده فرمود که کلمات مشایخ در رسوے
 زمین لشکر خدا بیت اگر خوانند مرد بود و را شیر مرد گردانند و اگر نام مرد بود مرد
 گردانند بزرگے را پسندند که اگر زمانه آید و بزرگان را در زمانه نیابیم حکیم گفت
 هر روز باید که یک جزو کاغذ از کلمات ایشان بخوانید اسے برادر هر که زنده است
 یا در سایه دولت ایشان بود یا با کلمات ایشان بود و هر که از آن بود و نه این
 بود مرده است و سیر نفس کافر است انیت که گفت بیت روز و شب جان
 میکنی بے زاد و برگ و ذلیق مینوایی آنرا تونه مرگ و مانده آخر سیر نیک نام
 و انگشے گوے که عمرے شد تمام و علی الدوام هر بنشے که بر آن برادر رسیده
 است مطالعه کند بجهنم و دل نه برسم و عادت چون فقه و افسانه و هر چند در
 تنهایی بود بهتر بزرگے را پسندند که چون زمانه آید که این طائفه را نیابیم حکیم
 گفت هر روز بنشے ایشان یک جزو بخوانید چون آفتاب غایب شود و در تنهایی
 بجزایر گیرند انیت که گفت بیت از بخت بدم اگر فروشد خورشید و از نور
 رخت مهابت گیرم و فائده رسیدم من بدریاکے که جوش آ و می
 خوار است و نه کشتی اندران دریانه طایع عمیب کار است و کشتی این

اسیر کفہ چیزے دیدن و شنیدن چه باشد صاحبِ بهمت گفته است ای بیات هر که
 صاحبِ بهمت آمد مریخ و چه خورشید از بلندی فرو شد و هر که از بهمت درین لحظه
 است و اگر گدائی میکند شاه آمده است و بهمت از کون و مکان پاک دارد و هر چه
 در تحت آن آمده است و انواع حدوث بر خود دارد و بت و زنا را راه خود شهر و جهان
 گوید که آن عارف گفته است بهیت بے وصال تو جان چه کار آید و بے حالیت
 جهان چه کار آید و آن سالک رات ز قمار مالک و نثار رحمتہ اللہ در مناجات گفتی
 اے بار خدایا چون در آری مرا در بهشت و بگو می از ناخوش نوم یا مالک بس مرا
 خاک گردان و بخش بهشت بده طالبانِ اورا آن است است یزدانی مین القضاة
 حمدانی رحمتہ اللہ علیہ میگوید اینجا بخورون و آشامیدن و آنجا خورون و آشامیدن
 حاشا و کلا در خوردن و آشامیدن همه بهایم هم کاسه اندر سه بهمت مردان اینجا
 گفت بهیت سگ و دمن بهمت استخوان جوید و پنجه کشی مغز جان جوید و مگر نظر
 دولت برین ورق نیقاده است کہ اَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ
 ذَاتٌ وَّلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبٍ بَشَرٍ چه جائے آپ فرمان
 است اے بے بهمت عزیزی گفته است صدواند نقطہ نبوت را بخلق فرستاد
 بیگانگان ذرہ آشفانی نیافتند و رتبا اگر وہ عشق حضرت خود فرستادند ہی ہمہ
 آشفانی یافتند اے برادر مرکب عشق مرکبے است کہ یک رنگ ادو
 عالم بیرون شود و جولان در لاسکان کند چنانکہ گفت بهیت در عالم عشق اگر کجا
 آئی توہ در دفر عشق در شمار آئی توہ جبرئیل امین رکابدار تو بود و بر مرکب
 عشق اگر سوار آئی توہ اما طالب باید کہ کشندہ بار بود تا اورا در حضرت مطلوب

بار بود و لیکن رگزار آن برادر بود و این دولت بود بدین آسانی و دشوار بود و چنانکه گفت
 بیست از خانه پاک آید آنرا کور و معشوق و لش میان گذار بود و مطلوب
 او طالب دور نیست و هو معکم انما کفتم طالب را از دوسه دور نیست
 که بخود محبت و چون او خیال و پندارستی خود بردن آنکی مطلوب عیانست
 چنانکه گفت سه معشوقه عیان بودند بنستم و پامن به میان بود نمیدانستم
 گفتم بطلب مگر بجای برسم و خود تضرع آن بود نمیدانستم و اسے برادر
 شریک تا از اشتیاق ازانست که حکایت عن الله تعالی انت انا و کما
 غیر حی عجب دازد باران عشق و تخم و محبت چو سبزه از گل محمود اگر ایازد بر آیه محبت
 کھو فی حکم المحبوب و تازه است جانش اینست چون تفکر جمال کند بطرب آید
 و چون تفکر جمال کند بفراید آید بهیست مرا که کس سعدی حیا پر ریشانی به چار
 رمے تو هر دم همکیند ترم و فائده بدانی اسے برادر الدنیا کما کما کما کما کما
 بقدر امکان در کار باید بود و از دست و زبان خود و از قلم و کاغذ خود از تقاضای
 خود راحت بدے میرسان و این را کار بر برگ میدان میبهار دنیا و آفتها
 و بلا را و دنیا چندانست که جلد با سیاه شود و بنهایت ترسد یا اینهمه شهرش
 همین یک چیز است که مرده آخرت است بزرگے را پسیند راه بحق که
 چند است گفت بقدر هر ذره از فورات موجودات راهیت جدا و ندجل و علان
 هیچ راه ترذکبه و پر فائده تر از راحت رسانیدن بدلبا نیست و ما بدین راه
 یافتیم و مریدان خود را برین وصیت کردیم از نیجاست که پیش بزرگے گفتند
 که ملک من شهر شهر بیدار میباشد و نماز نفل بسیار میکند و گفت بهیچاره

راه خود گم گرفته است و کار دیگران پیش کرده گفتند یا شیخ این چه گونه باشد گفت
 زیرا که راه سلوک احوالت که نعمت باشد گوناگون گرسنگان را بجز رانند و پیرندگان را
 جامه نوع نبوغ پوشانند و دل با سئ خراب را آماده کنند و حاجتمندان را حجت
 برآوردند و نماز نقل و شب بیداری کار درویشانست هر کس را در خود کار باید کرد
 یکدل شکسته را که در یابی و یکدلی خراب را آبادان کنی بهتر از آن دان که همه
 شب بیدار باشی که شکسته هیچ چیز قیامت ندارد و مگر دل هر چند شکسته تر بهشت
 تر نفیست که وقتیه موسی این پیامبر صلوات الله علیه در مناجات خود گفت
 الهی ترا کجا بایم جواب آمد انا عند الملتزم قلوبکم لا یجلی موسی گفت خداوند
 یسبح و لم یحزن دل من شکسته نیست فرمان شد که پس من انجام ای برادر بهشت
 که مخلوق است با دنیا نتوان یافت محال باشد که مخلوق بهشت را با دنیا نتوان یافت

از پنجاست ترک دنیا سر همه عیادت است که ثواب الدنیا کما فی کل عیاده و چون
 دنیا خلق را زهی حجاب آید بلعنت و غش گردد که الدنیا ملعونه و ملعون اهلها
 اما اینجاست که سحاب دنیا بقدر کفاف ملعون نیست و بجز ارادت بر کفایت
 بود چون در خیرات و سمنات صرف شود آن نیز ملعون نیست از پنجاست محبت
 نیست دنیا با اگر کار کنی به شود گر غم دنیا را کنی اما اگر دنیا کس را
 رود و در آرزو اوست نفس به تغم و ملذذ صرف کنند با مقید گرداند آن
 ملعون باشد اینجاست که گویند محبت گروست آنگاه زمینی آمده است و کار و دنیا
 به دنیا آمده است و آری در نظر خداوند تعالی دل بنده است نه
 ظاهر بنده ان الله لا یقدر الی صوره کم ولا الی اعماکم ولا الی

۲۰
نیز نظر اعلیٰ فرمود که این اگر ظاهر شد و اشتغال داشت و در آنکه دل که منظور می است
در محبت دنیا خالی دارد که حب الدنيا را سبب دل است چون دل نماند احوال
آخرت هر چه بود پس بگوید گشت از دنیا است که صد و بیست و چهار هزار پیغمبران علیهم السلام
علیهم آئند همه گفتند حب الدنيا را سبب دل خطیئه است محبت او در دل بد است
اگر محبت او در دل نبود همه عالم در دست او بود و در ملک او بود و هیچ باک نبودند یعنی
که سلیمان پیغمبر علیه السلام را ملک عالم همه بے شرکت بود و چون محبت آن در
دل مبارک نبود گوئی نبود تا بان هم هزاره امان بود و اگر دست کسی از دنیا خالی
بود اما در دل او محبت و طلب دنیا بود گوئی با همه دنیا بود گوئی عالمی بود چهار صد
صدوق علم یادداشت و کار او جز علم گفتن و طاعت دیگر نبود اما محبت دنیا و دلش
آلوده بود بر پیغمبران زمانه وحی آمد که او را گوئی اگر چه در روز و شب در علم
و طاعت میباشی و چهار صد صدوق علم یاد داری چون ولست محبت دنیا آلوده
است هیچ ثابیت از تو پذیرفته نیست خوش گفت هر که گفت بیست صد جهان
علم با معنی بهم و دوزخ آرد بار باد دنیا بهم است برادر و اتمه شکست که هر روز
در میان ما افتاده است اگر طبع کافر را گوید که فلان چیز مخور ترا یا بنکار است
در حال ترک منم آریم و نمی خوریم یک یک و بیست چهار هزار پیغمبران علیهم السلام
علیهم آئند همه گفتند حب الدنيا را سبب دل خطیئه محبت دنیا سر همه خطا
است هیچکس از ما دست از دنیا باز نمیدارد و ما شب و روز در طلب دنیا پس
همچنان بود که طبع کافر را آنچه گفت استوار داشتی و یک یک بیت و
چهار هزار پیغمبران را استوار داشتی بگو اینجا ایمان کجا و مسلمانی کجا و اینجا

کز آنی بجز تو نیست بر جانش بباط نور و مستی بتو نیست الیک عارفان او کشف
 جلال او بر خشم اند و محبان او کشف جمال او غورم اندان بر غمی موجب نه در نشادی
 است و آن غوری سبب بندگی و آزادی است محبان بکشف جمال او شادند
 عارفان بکشف جلال او از بندگی خودی آزادند محبان در مشاهده جمال او خلعت
 اقبال یابند عارفان در مکاشفه جلال او قوت دلال نایابند بران اقبال محبان
 محرم وصال شوند بدان دلانازل عارفان فراخور جلال شوند به تجلی جمال نقل
 امکان بکشد پدید و ندای میکند هَلْ مَوَّاهُ سَعَى مَكُونِ اسْتِجَابِ جِلَالِ اسْتِجَابِ شَرْعِ
 خَتَمِ اللَّهِ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَنَدَا مِیْکَنْدَ الْخُذْرُ الْخُذْرُ ابْنُهَا الْمَاءُ بِالْمَدِّ وَ الْحَرَّاءُ
 سلطان جمال عمارت کننده است و سلطان جلال عمارت کننده و آن کشف
 جلال اِنَّا نَحْنُ السَّيِّفُ وَ زَمَانُ کُشْفِ جَالِ اَهْلِ قَوْمِ دَرَادَانِ کُشْفِ جِلَالِ
 وَ دَرَادَانِ اَبْدَانِیْ دَر زَمَانِ کُشْفِ جَالِ وَ دَر مِیْلِی نَرَدَنی بِلَانِی دَر اَوَانِ کُشْفِ
 جلال مردان دست در دامن نازا کنند کَلَنی یَا حَیْرُ اَ دَر زَمَانِ کُشْفِ جَالِ
 ننان پائے در دامن مردانگی آرد احمد شد حاصل بنار عاشق برانست که اول او
 همه لطف بود و آخر او همه عطف بود اول او بوصل مقرون کند و آخر او بهجر مجزون
 کند باز اول بطفت در دام آزند پس بقر چشمها برو و زنند پس شکار آموزند
 اَلْعَشِیْقُ اَوَّلَهُ یَخْلُکُ وَاٰخِرَهُ قَتْلُ کَاسِرٍ نِیْضِ اسْتِشْهَادِ وَ جُودِ هَمَزِ کَلِمِ لَطِیْفِ
 حق خوشگوار و کَلِمَةُ رَجَبَةٍ در دام آمد و از راه انبساط اَرْنِی اَنْظُرْ اَلْکَلِیْکَ
 بگفت خیاط قضا و نع آن انبساط را بسوزن کنی کز آنی دید با مرادش بدو خست
 تا بدانی که اهل عشق قتل بود و آخرش قتل بود اَسْ کَلِمِ چشمی را که بنور تجلی مسود

شده میل بن ترانی مجروح نشاند اما بنا بر عشق خستل است استی خستل بود
 را که صدف و دیو جویب خواهر بود بکار و طبعیت و کج کشید و مانند و نیز بر خستل
 است است صیب و دنا اینک در صدر رسالت است لنگ عداوت و شتر کمان
 نتوان شکست اما بنا بر عشق خستل است استی خستل جانها مکر با یکراست
 قربت و زلفت و انتظار نتوان داشت استی عارفان و لهار و راپا نور
 ایمان و ایمان با تئس ^{بالتعالی} نتوان سوخت اما بنا بر عشق خستل فاکه بدان ای
 برادر از اولیا کس فدای جهان چهار نهر تصور اند مگر یکدیگر را نشناخته و بی حال
 حال خود را ندانند و اندر کل احوال از خود و از خلق مستور باشند احتیاج بر می آید
 است و آنا آنچه اهل حل و حلند و سر شنگان و رگه حق اند صیحه اند که مرایشان
 را اختیار خوانند و چهل دیگر که مرایشان را ابدال خوانند و چهار دیگر که مرایشان را اوتا و خیر اند
 و شش دیگر که مرایشان را نقیض خوانند و یک مر او را قطب خوانند و غوث خوانند و
 ایچکه مر یکدیگر را بشناسند و اندر کار یکدیگر محتاج باشند برین باب اخبار مر و است
 خواجا و اوس قرنی را در عالم بصورت ستور یا مان پوشید و تا خبر مصطفی
 کس او را شناخت روز قیامت او را حشر کنند بهفت نهر از ملک را بصورت
 او در ظهور آید تا کس را بر و راه نبود هر کجا در آن اقطاع و جوانب مملکت دلی
 بود بر و زرد و در آن بر سینه پاک مصطفی علیه السلام بود از خواجا اوس
 قرنی خبر داد و در میان صدیقان صحابه روز قیامت خطاب بر اهل سعادت
 آن باشند که شما بدار اسلام روید و اوس قرنی را گویند که آفتاب قیامت
 امروز خشکین تا بد تو بیا و زبان شفاعت بر مجرمان است محمد بر کشالی که

حکم مائیت که بعد از موسی گوشتندان قبیلہ رسیعہ و مضر امر و از
 فجران است محمد و مرکب تو بفرودس رسانیم و پیش تا دیرین عالم بود و شوق
 را از خلق چنان نگه داشت که هیچکس در آن قبیلہ که وے بود غار ترا دوے
 نبود و هر کجا و قبیلہ شگے زوہ آمده بودی در وے انداختی و همه بازی
 و استحقاق بگردندی و مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در صدر نبوت
 خویش خفت روح و دولت او چنین مینویسند انی لا کجہ نفس الکائنات من جانب
 الیمین چون ہرم بن ریاض رضی اللہ عنہ خواہ و پس را بدیگفت یا ولیس
 حدیثی عن رسول اللہ ما خبرے اذا جبار رسول اللہ روایت کن
 تا از تو بدو گیرم گفت من طاقت آن ندارم کہ بر من گردانید و مرا محبت
 و مفتی سازند مهم ترا دین شغل دارم مرا غور و دار این چنین قصہ از سینه
 ما بر کرده است محدثی کجا مانده ہرے ان لا الہ الا اللہ و امن ما گرفته است
 ما را بجزیرے بگر نیکزار و در مجمع السارین مطور است کہ اذا اولیاء خداوند
 عزوجل سید و پنجاہ و شش کس، انیک نیکہ ہمیشہ در عالم سیر بودہ
 اند چون یکے ازین عالم میرود و یکے بجائے او می نشیند تا این سید
 و پنجاہ و شش کس کم نشوند و این سید و پنجاہ و شش و یکے
 کہ قطب عالم است کہ میرکت وجود مبارک او عالم برقرار است و چون یکے
 ازین عالم برود و یکے نباشد کہ بجائے او بنشیند عالم برافتد و این
 قطب چون ازین عالم میرود یکے از میان آن سید بجائے او نشیند
 و از ان پنج در سہ می آرند و یکے از ان ہفت بجائے سہ پنج و یکے از ان

چهل بجائے ہفت میرندیکے را اذان سید بمقام چل می آرند ویکے را از
 جملہ خلائق بمقام آن سید می آرند تا این سید و پنجاه و شش عدد و پنجاه و شش
 کس در تمامت عالم همیشه بسی باشند تا برکت قدم ایشان ہمہ جائے برسد و ایشان
 زندگانی چنان کنند کہ هیچکس ایشان را نشاند بطا ہر ہچ دیگران باشند و باطن با
 حق کہ محبت و ولایت و معانی بدرون تلقی و اردنہ بیرون و کمال قدرت ایشان
 چنان است کہ خاک و با و آب و آتش و صحر و کوہ مانع نمانند اگر در مشرق آیند
 اہل مغرب را مے بنیند و سخن ایشان مے شنوند و ہر و ہر کوہ و دشت در نظر
 ایشان یکسان است بطرقۃ العینے از مشرق بمغرب روند و از مغرب بمشرق آیند
 و باعث بر عرش روند و باز آید و مانند این بسیار است صفۃ ایشان بہیت
 صاحب دلان کہ عالم دل دارند و در کتبہ غیب محرم اسرار اند و بر آئینہ صفاء شان
 رنگے نیست و از ازل و زلفش دون حق نیز آند و قائمہ بدان اے برادر
 ہماروندہ از چہار عالم ناسوت و ملکوت و جبروت و لاہوت گذر و بمقصود نرسد
 و تا از یکے ازین عالم نہ گذرد و دیگر عالم نرسد ناسوت عالم حیوانات را گویند عبث
 و دیگر ناسوت صفات نفس است و دومیمہ است و فعل این منزل از حواس خمس
 است چون خورون و پوششیدن و دیدن و شنیدن و بوییدن چون ہر یک
 و مجاہدت ازین عالم بگذرد بعالم ملکوت رسد و آن منزل فرشتگانست و
 فعل این منزل تسبیح و تہلیل و رکوع و سجود و قیام و قعود است و آن صفات
 قوت عاقلہ است و جملہ حمیدہ است و چون ازین منزل بتوکل انظر الیہا بگذرد
 بعالم جبروت رسد و آن عالم صفات خاص روست چون شوق و ذوق

و طلب و جد و سکر و صحو و نمره آن قریب است نبات مقدس و چون ازین صفا
خاص مجرد شد بعالم لا موت رسد که اشتغال بصفا بخت نبات آید
و ان الی ربک المنتهی و آن لامکان است و از اینجا گفت و گو است
و نه جت و جوئے است چون اینمقرر شد اکنون بدان اسے برادر مردمان ششم
اند یکے درین خواہش کنندہ موع دوم مناسب بتندی سیوم عارف غنی درین موع
مرگ را یاد کند و اگر کند برکے آن باشد کہ بر دنیا و خود تاسف نماید و بگویش آن
شغول شود و ذکر موت اینچنین کس را از خدا اسے دور گرداند تا بمرگ
بسیار یاد کند تا بسبب آن از دل خوف و خشیت زاید و پنا اسے توپ و فنا
کند و اما عارف غنی دایم مرگ را یاد کند کہ وعدہ لقاء دوست است و محب ہرگز
وعدہ گاہ دیدار دوست را فراموش نکند مائل آشت کہ ذکر مرگ دل را منقص
کند و لذت آخر اکمل گردد و ہر چہ از لذتہا اسے بر آدمی است منقص گرداند
اسباب نجات بود و اشارت قول نبوی بر نسبت کہ فرمود اَلْمَوْتُ رَاکِبٌ کَوْھَا
دِمْرُ الدَّائِمِ گفت ذکر مرگ لذتہا را منقص کند تا امید شما از ان منقطع شود و روی
بحق تعالی آید عابدی رضی اللہ عنہا پر سید یا رسول اللہ کسے را با شہیدان ذوا
حق کنند گفت نَعْمَ مَنْ يَذْكُرُ الْمَوْتَ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ عَشْرِينَ مَرَّةً گفت
اے کسے کہ مرگ را شب و روز بست بار یاد کند کعبہ اجبار رضی اللہ عنہ گفت
مرگ را بنیاد است مصیبتہا و غمہا نیست دنیا بروے آن گشت آورده اند چون کسے
پیش جتنی عید استقام مرگ را یاد کردی خون از اندامش بچکیدن پس اسے برادر
بر بعباد و در شہا روز اسے کمتر از ان مباشر کہ مرگ را میت بار یاد کنی

پیش حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رنجہ شدی و آنکہ گویند وقتے
 عزیزے در جاسفے از درویشان رسید گفت السلام علیکم و گفتند
 تو کیستی گفت بنده درویشاںم آن جماعت یکے را گفتند برخیز و این را در بازار
 برو بفروش او را در بازار ببرد فروخت چون خریداران عزیز را در خانه برد
 کار و بارش و بد حیران ماند گفت سبحان اللہ چون تو بنده کسے بر اسے برگرد
 سر این کار مرا بگوئی و برو در کار خود شو گفت اسے خواجہ من دعوی کردم کہ
 بنده درویشاںم از من طلبید بربان این بود کہ دیدی این اسے بر او رفت
 امکان را یعنی باید رفت و از دعوی و دوا بدید بود اگر نہ بر بان طالب بشوی
 و این کار من و تو نیست کہ کار مردان از مومنان محال است اسے بر او نہ
 چون گفت کالایہ الا اللہ روئے از ہمہ گردانید و دعوی محبت خدا
 کرد فلا بد من اللہ بکنہ چارہ نیست از گواہ و اگر نہ بجز و دعوی بے بیشہ بردی
 بود چون گفتیم لا الہ الا اللہ دعوی کردیم کہ جز تو دیگرے نیست بر بان
 بر رستی این دعوی آن بود کہ نہ ترسیم مگر از امید ندایم مگر بد و چون
 از دیگرے ترسیدیم و بد دیگرے امید داشتیم بر بان بر دعوی نماند و دعوی
 بے بر بان دروغ بود و ایمان لسانی فردا ہی بکار نیاید و همچنین اگر مخلوقے ما
 می بنید و نظر او ترا ہم کہ معیت کنیم و خداوند ما را می بنید و در نظر او و ترے
 صد معیت پیش میکنیم پس این از انست کہ از مخلوق ترسیدیم و از خالق ترسیدیم
 و ہر کہ از مخلوق ترسد و از خالق ترسد مومن بود یا کافرانین جملہ تفریع عن حق آن بود کہ
 بجز و دعوی بچکس را بے محبت و بر بان بنگذارد بلکہ از جملہ کہ ابان شیان

مرید کہ از بلند ہمتی تخلص و عوے طلب خداوند ہفت آسمان وزین کردہ است
 بے حجت و بر بان کے گزاند اسے برادر چنانکہ درو نقرہ را با تیش آسمان کنند
 تا خالص از مغشوش جدا گرد و پچین موبن را سیلائے گوناگون آسمان کنند تا مخلص
 از منافق و مدعی از محقق صادق او کاذب بدید گرد و جبکہ کالیف کہ در واردین
 برین آسمان است خواہ بلا فریخ و خواہ لغت و راحت - قائمہ بدان آ
 برادر بیت و رکے تبار ہفت ہجہ عمر در یخاہ چون برین پیر بہتجانہ باندیم
 اسے شستی دنیا سجدی است تا بزرگے گفتہ است **اللّٰہِیَا کَکَیْفَ اَکْثَرِ دُنْیَا**
 پانچانہ آدم است پس کہ ام دل بود کو پانچانہ مراد دست و ارد ویران تغم و لذت
 گیر و تمل ساز و تقاضاست کہ دنیا اقطاع شیطان است چون کسے دست بد
 نیازند آن بلعون گوید میدانی کہ ایمان و دین خود را باختیرام و دینا را
 اقطاع مگر دانیدہ اند ہر کہ دست باقطاع باز نہا اجم ایمان و دین خود را
 ببادہ فائز بد آن اسے برادر اہل معرفت کہ بتبار عوام سہ اند حب
 شہوۃ شکم و حب شہوۃ فرج و حب زن و فرزند و بتان خواص نیز سہ اند
 حب مال و حب جاہ و حب آراستن ظاہر و بت سقیم نفس کافر است کہ اسل
 ہمہ بتان **اَدَسْتُ النَّفْسَ الصَّغِيرَةَ الْکَبْرٰی** از نیجاہست کہ شرع فرمودہ
 است چہا کہ رون با نفس کافر چہا واکر است آنجا کہ گفت کہ **رَجَعْنَا مِنَ الْحَمَادِ**
اِلٰی قَتْعِی الْیٰ اَکْبَرِ کافر کافر بشمیرد ورتوان کہ و نفس کافر
 فتنے است ورونی وور کردن او کسے را روکے نیست و از شر و سے
 کسے را سے نیست چنانکہ آن صاحب نظر گفتہ است **بیت برین را بت**

اندر خانه باشد من تیز رویم که سر پوشیده اند و دل بت پیش می باشد
چون تبار عوام خاص معلوم شد بپاداشتن که ما را بت پرستی پوشیده
است و کافر ایت پرستی ظاهر و فرق بین پیش نیست پس در خود حکم
حال تجانه و در تار بود نه جبهه و دستار انصاف جو ابروان ایت چنانکه یک
زایشان گفته است بیت پوشیده بسے خدمت بت کردم و دین
پیش زار هوس میکندم از نوچه پوشم اسے برادر هر چه بندہ را از حق حجاب
گرو و از آنحضرت بندہ را بخود مشغول کند در نظر طالبان حق آن بت است
هر چه خواهی گو باش اگر صورت سنگ در میان نبود آنچه معنی بت است
موجود است ازین جهت اورا بت میگویند چنانکه گفت بیت بت پرستم
بت پرستم راست گفتم آنچه پرستم اسے برادرش نفس که سر همه بتا نیست چه
خواهی بشنید که همه خواست نفس کافر است که خداوند را ضد بود

خود خداوند بود و در مطلوب خود نیکی که حقیقتاً از خلق طلب کرده است که هر
شمار بروی گویند و همه ستایش اورا کنند نفس کافر از خلق طلب میکند تا
همه ستایش اورا کنند و همه شمار را در آگیند و حقیقتاً طلب کرده است از خلق
که همه فرمان او کنند و بی فرمانی او دور باشند نفس کافر طلب میکند از خلق
که فرمان او کنند و از بی فرمانی او دور باشند و حقیقتاً طلب کرده است
از خلق که همه صفت کنند اورا بعبادت کرم نفس کافر طلب میکند از خلق تا
همه اورا صفت کنند بسخاوت کرم و حقیقتاً طلب کرده است از خلق
که همه را رغبت بدو بود و همه را خوف از او بود نفس کافر طلب میکند از خلق

کہ ہر رعبیت بدو بود و ہر خوف از دیو نفس کا فرطلب میکرد این جہت
 صفات خداوندست جل و علا کہ نفس کا فر خود را دعویٰ می کند و از ہمہ
 خلق آن می طلبد و تا این دعویٰ و راوی می کار نکند و دعویٰ خدا کی آرزو
 بنزد نمی کہ فرعون ہمین را خود کسے دید و این صفات ہمہ در نحو خیال
 بہت - انا سرگیکہ کہ گفتہ او دعویٰ کرد و این گمان سہر کہ این صفات
 در دے بود و درین تو نیست و ہمہ نفس ہا ہمین صفات است و ہمہ
 نفس ہا ہمین دعویٰ است اما و آشکارا گفت انا سرگیکہ کہ گفتہ از ہر آنکہ
 او را خوف کشن نبود کہ برتر از دے و وقت دے کسے نبود لیکن نفس ہا
 ماتیرہ کہ اگر آشکارا گوید چنانکہ او گفت و در حال بکشد پس فرعونے
 اعدا آشکارا بود و نفس ہا کے مارا پوشیدہ است فرق انیت ازین جا
 آن حقا نظر گفتہ است بہت تو کہ خود را ہمیدانی مسلمان گوید اے
 بارے * مرا نزد یکشد کہ دوستہ تو زنا رہندم * اے براورہا کہ
 نفس کا فر خود اے عزوجل کسے بر نیاید اگر یک طرفہ العین دعویٰ
 نفس کا فر است و یہ صد زنا رہمیان بند و مدبت و پیش ہند نیست
 کہ گفت بہتہ ازین کا فر کہ مارا رہندہ است * مسلمان در جہان کمتر کشاوا
 باید کہ اورا ہیج وجہ اہل خیر ندانی و اڈ دے ایمین بناشی و چون دستوں
 مسلمانے کند و از خود ہمہ راستی و پاکی نماید اورا استوار نداند ہی تا اورا
 امتحان کنی چنانکہ پیغامبر علیہ السلام با عصمتہ و تاج نبوت کردہ * مستند
 یکہ اذہل اشارت سیکوید کہ چون نفس سلیمان پیغامبر علیہ السلام

و عوی طهارت کرد و از خود همه پاکی و بر دس گمان پذیرد و استوانه
تا اورا امتحان نکرده و استن ملک دنیا و پادشاهی بنی شکرست بر آید
استخوان نفس بود و گفت دُبُّ هَبِّ مَلَكًا لَا يَنْفَعُكَ إِلَّا سَحَابٌ مِنْ قَدَحٍ
که غایت و نهایت مراد نفس در دنیا ملک و پادشاهی است لیکن چون
ایشان سر همه اهل معرفت اند و نفس کافر و مکر و بلا را و جهان که هست نتوان
اند استوانه داشت تا اورا امتحان نکرده که چون حقیقاً لے شکرست بداد
و با وجود همان ملک بے شکست بچنان بود که پیش او ملک و پادشاهی بود همان
زنبیل با فنی دید و قرص جوین افسر و خستی سیک بدر و ایشان دادی و سیک
یا سیک افکار کردی چون خوف پیغامبران از دست شرفش چنین بود
و گران بگو چگونه بود از دنیا است که زنگان راه طریقت و طالبان ملک
حقیقت از دست نفس کافر و نهان خورده اند و از مکر و شر او دست از خود
و از کار خود شسته اند و در اهلک سپرده اند آنکه شنیده بعضی
ساکنان زکات رسته اند و رت خانه در آمده اند از نفس کافر بوده است
چنانکه گفت میت اے بر من بارده و کرده اسلام را و یا چون
اگر او را پیش بت هم باز نیست و فائده بدان اے بر او سیک از
مناجی و روایات خود خواهد معرفت را دید از زیر عرش از کمال سکر
نموده و خطاب حضرت عزت بلامکه رسید مَن كَانَ مِنْكُمْ كَذِبًا أَيْنَ كَيْدُهُ
نموده و اے از صمیمت و امید اند عجزم قدیم ملائکه گفتند بار خدا یا این
نموده گفت معرفت است خطاب حضرت عزت به ملائکه رسید

انما ملائکتی معروفت است حضرت ماست هشاری او بیدین با خود است برادر
 از باب منقذ از تهدید نیکال الصلواتین ص ص صدقه هشاران و اصحاب طاعت
 او تیر الیه الخاضعون علی الخطر عظیم الزمان و عباد و عباد و عباد و عالم است
 تیج بے نیازی ان الله لعلی عن العالمین سرگردان اگر گرد معرفت گرد و گویند ما
 قدر الله حق قدره و اگر عبادت مشغول شوند گویند و اما امر الله لعلی عن العالمین
 محاصرين و اگر از هر دو کرانه گیر گویند و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون
 و اگر غافل بنشیند گویند ان سرکشت ليشد يد العقاب و اگر شقی طلبد گویند
 لا تکلمون الا من آتی من الرحمن و قال صوابا و اگر خود یا غیر نظر کند
 گویند لیکن اشرکت ليعبدون غمک و اگر خواهد که درون خود موسی کند گویند و
 ان علیکم لحانظین و اگر خواهد که درون خود باز آرسازد گویند علیکم السحر و خفی
 و اگر گوشت جائز کند گویند ان المفسر و اگر گریز طلبد گویند و الیه المصیر و اگر
 فاجر بنشیند گویند و الذین جاهدوا فینا لکنه دینهم نسبنا و اگر جهل کند گویند
 یحقیق و یحتمل و یکنش و اگر ایمان گرد گویند امانو ملک الله و اگر زیاده کند لا تسال عما فعلوه حضرت است
 علیه السلام علیه و آله و سلم شیخ نجف چون بر خاست هفده تار هوس پیید
 شد بود بر سیدین این در مال است گفت سوره بود و پیش بر اعرض کردند
 این اثر آن خطاب است که گفتند فاستقیه صما امرت اگر طلبی و بر چشم گوی
 با ایه الله المبرقمه و آذین و اگر از کلیم بیرون آیم گوی فایحی هدی حیحی لا
 مراجع باید کرد گفتند یا محمد تورا نشسته طلبی و ما از تو سرگردانی میجویم یا محمد میجویم
 که با حساب بسربری و بر نشسته نشینی را میجویم که در هر نفسی را با خود ترا بماند

معذرت را گویند حلیت بود و اگر ستاد است بگویم لا تقربوا الله لا یحب العاصین
 و اگر تنگ است بگویم و لقد فعلنا انما یتعین ممد منک بما یقولون
 و اگر عبادت بسیار کنی گویم طله ما امننا لئلا علیک القرآن لنتقی او اگر
 طاعت کند کنی گویم و اعبد و سر بک و اگر بخی گویم فوالل و اگر درون پرده از پیش
 آئینی گویم لیکن کذا عقیده آید و اگر آسان فزایدی گویم و غید و عتید
 الا مریا و اگر سخت فروگیری گویم و اخفص جناحت و اگر رف کنی گویم و باخلط
 بهلهم و اگر عفت کنی گویم و لو کنت فظا علیها القلب لا تقفوا من خراک
 و اگر مایا کنی گویم و قل لکم فی الله یم قولکم لا یلتغا و اگر بالعنت کنی گویم و قل
 لکم قولکم لا یستورا رب سرگردانی مشتے خاک را که است و برین مایا و مصیبت
 صد نوم بر جان خود نسبند پس چون خرم طاعت که بوقت مزع و قد مننا
 الی کلوا و میا و سئ نیازی بر و بر پس سینه آبادان که در حالت سکرات و
 و ربنا اللهم من الله هالم لیکو نوحیتمون خراب کند پس رو که و احد از قبله
 بگرداند پس اشار و شب تخمین بیکانه خوانند یکبار گویند فوهمه العزیز
 و دیگر اگر گویند فوهمه المظنون رو سئ میا که هیچ طاعت باز نکرده و
 می آید که از هیچ معصیت نیندیشد غلیل الله را از تجانه از زمین و زمین هم
 الملیت یحوان کفان از سر اس نوح بگرد و مجریم الملیت من الملی میدان اثبات
 آدم بین خطاسے ذات مونکر و نفی المیس را بین که اثبات طاعت سودند
 چنانکه الحمد للبشر خوانند گاه از اهل راه است لا یستلای یوم من
 بلخ من راندگان را و راه است چنانکه سیمایم و یوم هله من انوار السجود

بیان است یحییٰ و آل یحییٰ مؤمنان است فائده بدان اسے برادر
 آنکس که در ماتم مصیبت خود گرفتار بود و حاشن چنین خراب و زار بود آن بیچاره چه
 دیگر سے را یاد خواهد کرد و چه باکس خواهد گفت چه خواهد بشت همچنان است که
 آن برادر دل مانند گی کرده است اسے برادر عمر گذشته و مرگ رسیده و سفر
 آخرت پیش آمده خوف و حیرت آن فرور گرفته که چون ملک الموت در رسید گوید ای جان این بند برشتا
 قبض کنم یا برشتا قوت نمیدانم جواب آن ملن چه خواهد شنید هر که حیرت این بود و او گفت بود از اینجا گفت یا رانده
 شایانم چیست خوانده خانه قائم ای و کار بقایست دشوار است نه چنانکه هر کس می نهد اردو یا
 به گفته و شنیده سے روزگار میگذارد آنکه او در تخانه زاده شده است و روز
 بتخانه پرورده شده است و پیش بشت و سجده عمر تمام کرده است او چه گوید
 و حالش چه بود و رحمت بر آن بیچاره باد که گفت ای بیات سو دوه گشت
 از سجده راه بان پیشانیم چند خود را بهمت دین مسلمانانیم اسے برهن
 باره روز کرده اسلام را با چو من گمراه را در پیش بشت هم راه نیست و آبرو
 بهشت و دوزخ جدا و بسیار دارند جمله اقوال و افعال ناپسندیده و اخلاق حمیده
 در راه بهشت و دوزخ انداز جهت آنکه هر راحت و آسائش که بر آدمی میرسد از افعال و اقوال پسندیده
 و اخلاق حمیده میرسد و هر سختی و مشقت که بر آدمی میرسد از افعال و اقوال ناپسندیده و
 اخلاق مذمومه میرسد پس هر که امروز از اقوال و افعال پسندیده و با اخلاق حمیده دارا
 است از دوزخ برآمده و بهشت پس ای برادر را روزگار میرد این است که توان به قول تنبیل گشته و کارهای این گشتن و خواندن
 بخت و تو بچوده نهاد و خویش و اینکار مرید را بنسرت و ضو است مر نماز را چنانکه بے
 وضو نماز بنیاد همچین این گردش است تا ثانیست و مستور گرد و در قن

را در زام طریقه و مہر کہ بے این گردش و طریقت روشن خواہد چنان
 باشد کہ کسی خواہد بے وضو نماز بگذارد پس ہمہ نعل امر و دین کار از نیجات
 کہ بے شرط استیکار میخواہد ہر کار بر شرط است تا آن شرط نبود انکار ہر گز نبود
 ہمچنین اینکہ بے گردش نبود ہر گز از نیجات است کہ پیر راہ رفتہ و فراز و نشیب
 اینکار دیدہ و از نفس خود بیرون آمدہ و از نصیب خود از گذشتہ و آشنای
 اینکار شدہ بیاید تا این گردش در سایہ دولت و خدمت کفش او میرا
 حاصل آید پس ہر گز این در و پدید آید و این درد و غم و این اندوہ سیتہ
 از فرو گیر و خواہد کہ از مذمومات و از نقصان برون آید و خود را بکمال مردان
 رساند صورتہ و معنی آدمی گردد و اورا بحکم عال فریضہ بود خدمت کفش کسی
 کردن کسی کہ بکمال رسیدہ است تا از نیز راہ بکمال نماید و تربیت بشرط کند
 و از آفات و خطرات این راہ سلامت اورا بگذارد اینست کہ گفت بہیت
 خاک او باش بادشاہی کن + آن او باش ہر چہ خواہی کن + ہر چہ او
 کرد کردہ حق دان + ہر چہ او گفت راز مطلق دان + اما اینجا این مقدار لابد باید
 دانستن کہ کامل کہ گویند کامل کہ بے باشد اسے برادر کامل کہ بے را گویند
 کہ اورا چہا چیز بود شریعت تمام و طریقت تمام و حقیقت تمام و معرفت
 تمام ہر گز این چہا چیز بود او مقتدا بود پیر بود شیخ بود و کامل بود و خیر
 کہ بے پیر را شاید ہر چہ جز بقیت ہمہ ضلالت است چنانکہ امر و در شدہ
 است اکنون بدان اسے برادر شریعت را بیت و طریقت را راہ است
 و حقیقت راہ است و راہ شریعت رقی است مقیہ ظاہر و باطن آید و توحید

و هندی گرو و راه طریقت رفتنی است تصنیف باطن بدو حاصل آید و دل مصفا گردد
و قبول غیب را همیال شود از خود تبرکند و بحق توبی کند و هیچ حال نبود اشارت نکند
و از خود عبارت نکند و اینکار جز بدو ام و کر و دس نهاده و راه حقیقت رفتنی است ^{طالع}
اضافات را تا وحدانی الذات شود اسے برادر از اتم و مصیبت غالی مباش در بین
مسلمانانی که داری تکیه مکن که در کردن که کافر و مشرک را از اسلام من و تو دنگ است
و بهر دو عالمی را از زمین من و تو صد گونه عار است از اینجا فریاد کرد و گفت
بیت منیا انم کرانم بین عورت گز قمارم ۴ منم هند و نه من سلم نه من مرتبه کلام
اسے برادر با همه خود پرستانیم و از خود پرست خداے پرستی نیاید از مسجد راه ^{تجربا}
باید گرفت در جهان باید گفت که پیر گفت بیت در کوکے جهان رفت همه عمر دنیا
چون برین پیر به بتخانه بماند ۱۰ اسے برادر کار و در نیست ملک و ملکوت باست
و خداوند ملک و ملکوت باست توان چشم مال کن تا جل و کیف بینی و آن گوش حاصل کن کلام مجرب
و صوت بشنوی رحمت بر باد که گفت بیت جهان پر ز آفتاب و دید با کوره
جهان پر از حدیث و گوشهها کره فامده بدان اسے برادر در روح الارواح آورده
است که نوح نماز یادگار است که مہتر عالم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم آورده است
از عالم طہارت قلاب قوسین اسے برادر قدر تو کو تار است بمعراج نرسی و آن
حشت نداری که براق بدر خانه تو آید چه کنی کسوتے از اشراق طہارت در پوشی
و با سہل محمد مسیحی حرامی میان مومنان ملک صفت رومی اول الصفۃ ہندکان
درائی ایستادہ بر قدم نیاز و آخرت بصورت دوزستان بیرون آئی نشسته
بر ساطع از رتہ اعتراف بل ^{۱۰} اللطیف منا خود در نماز جملہ ارکان شراعیہ منع کرده

در نماز معنی روزه هسنت و زیادت که روزه امساک است باینست و در نماز است
 هست باینست و زیادت که آنجا روا باشد که نجسی و بر روی و علیها و دیگر کنی و در نماز
 روایت و در نماز معنی حج است که در حج احرام است و اهللال و در نماز تحریم و
 تحلیل است و در نماز معنی زکوة هست از دولیت درم بخیرم بدر و لیش دهند
 تا بیا سپارینجا با جز نماز **اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَلِاٰلِیِّیْهِمْ سَلَامٌ** گویند همه بیا سپارند و در نماز
 جهاد هست که چون وضو ساخت بدشال زره پوشیدن است و امام برشال
 مبارک است و قوم برشال لشکر در پیش صف و در محراب که موضع حرب است
 ایستاده و قوم از پس صف کشته و در نصرت و قدم را سخ گر فانیه و آنجا چون
 از جهاد منقطع و حضور باز گردد مال قسمت کنند و اینجا چون امام سلام دهد **فَضْلُ الْمَلِکِ**
 قسمت کنند پس چنانشی که هر که نماز کرد کج رفت اگر چه استطاعت ندارد و جهاد کرد
 اگر چه قوه ندارد و زکوة داد اگر چه مال ندارد و روزه نداشت اگر چه قدرت ندارد
 و چون ایمان آورد دل بدل کرد و چون نماز گذارد حق بدل کرد و چون زکوة داد
 مال بدل کرد و زینهار بے باک دار پائے و در حضرت نماز نه بنی که صد و بیست و
 چهار هزار گوهر نبوت و عصمت آرد و این خلعت سرور نقاب خاک کشفه اند
 چندین هزار عباد و زیاده و در گور بار و سے یک دو گانه مانده اند گفته اند چون می
 نماز و نیاز جمع شود و از نماز تفرقه تیور ایمان جمع گردد و تنش در مقابل کعبه بود و
 و لش برابر عرش سرش در مشاهده رب العزت چون نور ایمان مرید را در
 غلبات شوق برگردد عیش در جولان آمد هر آینه در تنش و عزت و العرش
 رسید گرد که معکفان عباده قدس را با طهارت سنگه بران رسیدن میسر نشود

چون پیغامبر علی السلام که خود میت بر میان جان بستی و تبحر محیه نماز پیش سستی تنش بجل
 دل و دلش بتمام روح و روحش بمنزل ستر رسیدی و سرش بجلال ذوالجلال شکستند و از
 حقیقت تنش در مقام آفتاب و در مقام خدای بودی و در مقام قاب قوسین بودی و سرش
 در مقام اودانی بودی آنچه در مقام بر سرش گشت شده بودی در نمازش بران رویه کلام
 بیاطمینانی و بر کمالات غیب مطلع شدی آنرا است که هرگاه که آتش شوق در دلش شعله برآوردی و
 طالب مال شدی فرمودی یا کاکل استخفافاً بالصلوات علی بلال بلن سوخته مارا راحت بران دریا که
 قبل عاشقان نماز جهان کمال دوست است صخره و نه کعبه و نه عرش و نه تنی آتش بر آتش عتیان ناز بیک
 و سجود بیسه گذارند و حمله عشاق را یکدیگر پندارند بکس قم ضلال گشتند کس استحقاق نشاندست
 در عشق ناز بیک سوخت و سجود یکسان آید و من حرسا و جهود و چون لیس جمال شوق بنود عشق آید
 و محو که پیش که بود و آبرو در ایشان را که در نماز آرد و تاراه مناجات بر کشاد کند محنت پیش را
 از حضرت عزت خود اعلام دهد و بهیت بے نیازی را بر سرش گذارد و تماش و ناز آید و دلش در گنار
 آید و جانش در راز آید و حالش از او یام بشری بعید گردد و قدش بسیرا قربت گیرد و در خیال او را
 پروا از التفات غیر نماند بر نیمنی خوابه عالم فرمود است *لَوْ عَلِمَ الْمُصَلِّي مَعْنَى مَا كَانَتِ الْقَفَتِ*
 محب نماز گذارند و حال گزاران نماز فانی العفصه باشد و فانی العفصه را التفات بیکر نمود
 چنانکه امیر المومنین علی رضی الله عنه در نماز بود و پیکان از جراحت ران بکینند و ندا را خبر نمود و دیگر که در
 استغراق مشاهد محبوب از او صاف خود فانی صفت شد فانی اکرم جرات رسا بگوید که در فانی با همه
 محبت بر فرق و کزین و در فانی بود و اگر نعمت رالقه سازند و در فانی و نهند هیچ لذت نیابد در
 اکرم باز است و نه کسبیده استاب و خود را در یاب است برادر کرم فیاض نه خوابه
 گذارد و غلام را و نه توانگر را و نه در دلش را چون آفتاب بر لوحش طالع گردد اگر اهل عالم که

طلب میان نبیند تا واره تو را و بدست آرند تواند لیکن باز خود بگویم کرم چنانکه کوخک سلطان و
سرای خواجگان بنیاد در کعبه ایمن اندوه درویشان نیز بنیاد خاک و آب امین این
دولت یابین که یحییهم و یحییونهم و دیگر و محققهم و یحییهم ملک عترت این تشریف
خلعت که تر است نیت فرشتگان مقرب و معصوم هستند و پاکان و مقدسان
و مجاهدان و روحانیان هستند و لیکن خود کار آب گل دیگر است فایده بدان آن است
بر او را باب تقدیر گفته اند چنانکه قوت جسمانی متعلق است باکل و شرب قوت
روحانی متعلق است بجموع و غلطش الحیثم طعام الله فی ارضیه گفته است چندین
صفات مجید ذکر کرده است که اینست وهو کثیر عید ولا یطعمهم هر که بدین صفت
موصوف گردد با ثبات ارباب عقل بسیار قریب قریب گردد و از منازل و مراحل
انسانیت عبور گردد و روزه دار بگویم تَحَسُّوْا اَیَّ اَحْلَاقٍ لِلّٰهِ بَاخُوزُونَ و خورائیه
بصفات محبوب قدم ریزد و از صفات بشریت تبرک کند و تشریف مشرب گردد و بدو
مخصوص میگردد که لا صابیه فرحان فرحته عند الاقطار فرحته طعمه عند الکاف
لنرجو روزه دار را و فرصت بود که وقت روزه کشان دوم در وقت حال
اکمال خداوندین فرحت که در وقت روزه کشان است چیست این غالب
که ترکیب از این پنج مختلف است طایب را که طایب است در راه دوست چون
بقران صومعه الودیه و از ازل و شرب باز داشت و در قطع مسافت و از
الی اسریت المثنی تاخت چون یک منزل برید و نماز شام رسید که با از پیش
بازمانده چون با طهارت و روزه و آب و سیر را که با آب و قوت او شادمان
و طریقه بدید آمد که در مقابل آن همه شاد و با غم و تقرب گردد و فرحت دوم و تحت

عبارت کسے در نیاید زیرا که فرمائی است مَنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ تَعْرِيفٌ وَ كُنْتَ مَحْجُوبٌ
 که روزه عن را بلا بود و دل را صفا بود و جان را دلا بود و سر را الفا بود و چون دل صفا
 یافت و جان دلا یافت و سر تقایافت چه زبان اگر نماند بلا بود و هم ازین معنی اشار
 حضرت رسالت صلی الله علیه و آله وسلم حکایت میکند عَنْ اَللّٰهِ تَعَالٰی کُلَّ عَمَلٍ اَبْنِ اَكْمَدٍ
 یُصَنِّعُهُ اِلٰی سَبْعِیْنَ اَلْفًا الصَّوْمُ فَانْتَ لٰی وَاَنَا اَبْجُزِیْ بِهٖ سِتْرٌ مِّنْ کَرَمِیْ
 آدم کند و راجح مضاف بود تا از یکے هفتاد بود مگر روزه که مرجع است و زبان
 و ده گفتم اِنَّ اَلْفًا الصَّوْمُ فَانْتَ لٰی اگر او را گفتند گمانید که دولت را بجا
 نبودی تکلیف با و شاه عالم جل ذکره روزه دار را گوید تو مرا می و سیف را دیدی که اَبْجُزِیْ
 بِهٖ سِتْرٌ خَرَّ اَوْ لَقَا سَمْنٌ است چنانکه مقتولان محبت را گفت مَنْ قَتَلَکَ
 مُحَمَّدٌ فَاِنَّکَ زَوْجِیْ اے برادر چون صفا دل از کدورات سببی و لقاء
 سزا و ظلمات پس که بسبب وصول کشف است لعموم میشود پس عموم را در اول
 بزرگان میان این طایفه معروف است چون خواهند که کلام خداوند بشنوند
 چهل روز گرسنه باشند چون سی و بزرگوار و مسکوک کند و از بعد از آن هر روز یک
 گرسنه باشند لا مَحْصَا لَهٗ خداوند عزوجل ببرانجان سخن گوید این باب است
 که هر چه بهیجا را تا پنج روز اولی را با سه روز و آخری را با سه روز چون در کرم با آن
 و باید که در سه روز و آخری را با سه روز و آخری را با سه روز و آخری را با سه روز
 و در خور است و شوق و آید و خور و آن است که در حال خور و آن است که در حال
 چون ترا بشنود آن چند سخن و حاضر شدی و بر تو سخن و حاضر شدی و بر تو سخن
 پس ناخود و در لیاط حضور بهتر از خود و در محل غیب و حجاب حال انا و بر تو

باید که تا تواند جهان باشد که آن سخن گفته است **اللّٰهُ نَبَا يَوْمِكُمْ وَلَنُفَصِّلَنَّ**
وَيُكَفِّرَنَّ است **مُتَعَبِينَ** **الَّذِينَ** **وَأَجْعَلْ** **حُطَّتْ** **أَلْمُوتُ** **فَأَمْدُهُ** بدان آن
 برادر چون خواهی که رموز و اشارت این طائفه را دریابی و حال این طائفه معاند
 کنی تا فلان شایسته این ابیات بشنوی ابیات نمیدانم که با نام بدین سیرت
 گرفتارم + نه من هند و نه من مسلم نه من بدتدنه بدکارم + خلق گویند بروز نار بند +
 بت پرست + درین خسرو گشت این برگ که آن ز نار نیست + سوده گشت از
 سحره را و بتان پشیمانیم + چند خود را همت دین مسلمانی نهیم + گر خعبه از دبو
 نذار و کنش است + بالوسه وصال او کنش کعبه ماست + بے وصال تو جان
 چه کاراید + بے جالت جهان چه کاراید + اگر حاصل شودان ان گلخ دلب
 موی میگوشت + چه بی حاصل کس باشد دگر باغ چنان خواهد + مجنون عشق را دگر
 هر روز حالت است + که اسلام دین لیلی و دیگر ضلالت است + ربه از کف دست
 هر نفس میوشند + سر به بانه و در حق میپوشند + دین مار و بے جمال آن
 بت هم خانه است + کفر بار آبرو زلف سیاه ترکانه است + از جمال خدو
 خاش عقل مادیوانه است + از شراب عشق این هر دهمی پیانده است + روح هاجن
 آن گشت و قلب ماتخانه است هر که الملت نه اینست او ز مایگانه است + ارجام
 معش که دران جام دم یاست + گل و برگ و او موی که حسان زیر خارا است +
 قوسه تخیر اندور راه یعتن + قوسه است دگر باند اند غم دین + میترسم
 ازان بگ بر آید روزی + کاسه بخیران راه نه آفت نداین + مورسین
 حوس و پشت کم در کعبه رسد + دست و پائے کبوتر ز دوناگاه رسد + بن

ز اہبت اندر طمانہ باشد من قبر و وحیم کہ سر پوشیدہ اندر دل بت بد کیش میباشند
 پوشیدہ بسے خدمت بت کرم و زین پس و زمار ہوس میگذردم از توجہ پوشیم
 و کوئے تبار رفت ہمہ عمر در لیا و چون برہمن پیر بہ بتخانہ بانہیم و توگر خود را ہمیدانی
 مسلمان گوید ان بارے و مر از دیک شد کز دست تو ز نار سے بندم و صوفی و سب
 پوش و شیخ چہلہ دارہ انجیلہ نسی و لے مسلمان نشدی و زنگوہ کہ حال اہل بسند
 است حسن رخ توجہ لایق دیدہ است و شب رفت و حدیث با پایان نرسیدہ
 شب را چہ کند حدیث ما بود و رازہ صفت عاشقانست اینجامہ اسے فقیہ بندم و
 کہ بہ شہریت پرستان نوزان نماز کردن و زور و دین ہمہ پیران رہ را و محاسنہا
 دل خضاب است و ہمہ مردان دین را دین مصیبت و جگر با شند و ولہا کباب
 است و اگر فضل کنی یقین بہرستیم ہمہ و در عدل کنی و اسے بر سواری ماہ مست
 چہ پی کہ کمین کردہ اند و کار شائسان نہ چنین کردہ اند و چون نہ ہمہ من جمالت صد
 جہان خود دیدہ گیر و چون حدیث تو نباشد سر بہر بشنیدہ گیر و فائدہ بدان اسے
 برادر فرمان شرع اینست اَطْلُبُوا الْعِلْمَ وَ كَوِّبُوا الْقِيَمَ وَ خَلِقُوا رَاغَا طَا مَرَّ جَنَاتٍ كَمَا كُنْتُمْ اَطْلُبُوا الْعِلْمَ
 وَ كَوِّبُوا الْقِيَمَ اِذَا كُنْتُمْ تَوْبَعِي بُو كَوِّبُوا الْعِلْمَ وَ كَوِّبُوا الْقِيَمَ اِذَا كُنْتُمْ تَوْبَعِي اِذَا كُنْتُمْ تَوْبَعِي اِذَا كُنْتُمْ تَوْبَعِي
 گویند عم زن و فرزند یا نعم خرد و پوشیدن مار انگذاشت اگر این عد قبول
 افتد خلاص ہمہ است و جاست برادر چون علی بلا علم ہرگز ممکن نیست و ہیج سود
 ندارد و صل بمقصود جز بل نہ ضرورت طلب علم فرغیدہ بود اما نہ آن علم کہ ترا
 بر و سلاطین و ملوک ہر دیا ترا قاضی و مفتی کند علم آخرتہ صلا حق میگویم تا در
 غلبہ بنیفتی و خود را از علمار دنیا نگاہاری چنانکہ از شیطان و رویشے شیطان را

می‌نماید بکار گفت که این سخن چنانکه است گفته شده به بیان دیگر
 مرا که است نماند پس چه کار می‌آید که در دو قسمت یکی که ترا خدا است
 و ماند چنانکه هر طاعت است و دیگر آنست که ترا آن خدا است و در هر کس چنانکه
 همه معصیت است علم این هر دو نوع بر خدا و میان فرض عین است و اهم به
 است با این علم هر چند قلیل اهل بود و خدا شکر است و بی این علم اگر کسی
 عبادت کند هر چند کثیر اهل بود و خدا شکر است بلکه عبادت و شکر است
 که گفت بیت علم ترا که در عمل ما و درین دو دولت بدو شد اما در کار بی علم یا
 در بدو به تمام بے مغزیم فرزند به آخر خوانده که حق کان یوجو لقاء و تبتغی
 لیکن عمل و صلیحاً و لا یشرک بهاد لا یشرک به احد الا عمل صالح با عدم ترک شرط
 اند و میان آن که وجود مشروط بے شرط محال است پس وصول الی المقصود بی
 عمل نیز محال بود از نیابت که همه ساکنان خاک بر سر میکنند و اتم و نصیب خویش
 میدارند مرا و ترا این گرفته که چه خوبیم و چه بوشیم هر چه از الله خلق الخیر اب
 بر جاک و لا یفصحه و لا یشرک به احد الا کراه مردان دیگر است و راه خمتان
 دیگر اکنون بدان این علم که آخرت است بدست نیاید مگر بدوام خدمت شایم
 طاعت و عمار آخرت رضوان الله علیهم و این نعم و در عصر آمد بدان کبریت
 آخرت به کفی حاسی و درین باش که مکتوبات فرستاده شده است هر روز
 یگان دوگان مکتوب به نقل و تدبیر تمام مطالعه کنند و اگر در تنهایی بود بهتر و
 این بیت بگوید بیت گرتنگ شکر خیز می‌توانم به باری گیس از تنگ شکر
 می‌انم به است بر او راصل درین راه بهین و دکار است اندک شمر و بهوش نشین

اگر توانی سیکه پاک کردن اعضا از ظاهر از لوث معصیت دوم پاک کردن دل از لوث صفات
 ندمیات چون این لهارت ظاهر و باطن ترا حال شد اسرار ملک و ملکوت بر تو کشف
 گشت شربت نوحی اِنْ اَهْبِمْ تَكَلَّمْتُ السَّحَابَاتِ وَكَرِهْتُمْ حَبِیْیَ وَنَعْلَمْتُ اِنَّ اللّٰهَ
 عَلَیْكَ لَا یَقْبَلُ اِلَّا الْاَتَّحِیْبَ پوشیدی پیش بار و بار است و کار و در کار است نوش با دا
 هر که است راست گفت آنکه گفت بهیت جهان پراز آفتاب دوید با کوره جهان پراز حدیث
 و گوشتها که چو نو در کار باشی روزی از نجات نیک آنجا رسی که دیگران رسیده اند
 و نیز همان بینی که دیگران دیده اند و تو نیز همان گوئی که ایشان گفته اند خوش گفت هر که
 گفت بهیت معشوق عیان بودنیدلستم با من بمیان بودنیدلستم به دست بهت
 روز و مهتاد بار کند طلب کنگره عرش می افکند و دیگرے پروان خویش در حق و همان شربت
 آید بهیت سگ چو در ریانت جان شمرده خرچ و جویاقت زعفران شمرده اے برادر
 امروز هر کسے بخایه فاسد قناعت کرده و بگمانے دروغ سیر شده اگر دین بدین آسانی
 بودی که خلق و مجد دارند بگر اینیاد الیا هرگز آب نشدی و دلهای مردان کتاب گشتی
 استے برادر ترا از دین مردان چه خبر حای شب و روز و رحمت ایشان میوز اگر
 توانی که خود را بخدمت کفش ایشان رسانی خود کارے عظیم بود که مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا فَحَتَمَ مَعَهُمْ
 نادمک دولت است اے برادر یا در سایه دولت کفش انبیا بخدا نرسی یا در سایه دولت
 کفش بیرون و هر چه جزانیت کارے دیگر است هوشیار باش هر که خیر خداوند تعالی
 هسته داده است و بگوید اگر چه در فردوس بر ناز و نعمت است از راه مردان و دروان راه
 مردان دانی چیست از شاعر بنو بیت جز وصل تو ام حرام با دا حاجت که نخواهم
 از خدا سن گرم با صالحوان سبے دبست فردا در بهشت آرند بهان بهتر که در دفع

بودند آموتنی فامده بدان اسے برادر بهشت که مخلوق است با دینا نتوان یافت محال
 باشد که خالق بهشت را با دینا توان یافت که از اینجا گفته اند تَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَسَتُعْلَمُ
 تَوَكَّلْ دینا سر همه عبادتهاست چون دینا خلق را از حق حجاب آمد بخت و اغش کردند که
 اللَّهُ تَعَالَى أَعْلَمُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ مَا يَفْقَهُونَ مَا يَفْقَهُونَ مَا يَفْقَهُونَ دینا بر قدر کفایت معلوم
 نیست و آنجه را که بکفایت بود چون در خیرات او حسنات صرف شود آن نیز معلوم
 نیست و اما اگر کسی را دینا و سے دهد آنا بهر آنکه نفس و بتعم و لذت صرف کند
 یا مقید گرداند آن معلوم باشد است بر او منظور نظر خداوند تعالی دل بنده است
 نه ظاهر بنده پس اگر ظاهر بنده یا شغال ملوث بود باید که دل منظور حق است از محبت
 دینا خالی دارد و حب دینا میل دیده دلست چون دیدد دل نا بینا شد احوال آخرت
 همه بر او پوشیده گشت از اینجا است که صد و بیست چهار شهر از پنجاه بران صلوة الله
 علیهم آندند هم گفتند حُبِّ اللَّهِ تَعَالَى كُلِّ خَطِيئَةٍ مَحَبَّتِ دینا سر همه خطایات
 نگفت ملک دینا سر همه خطایات و جائے محبت دلست نه دست اگر محبت آن
 در دل نبود و همه عالم در دست او بود و در ملک او بود و در طاعت و عبادت
 و خیرات و حسنات بر وجه شرع صرف کند هیچ باک نبود نه بینی که سلیمان پیامبر علیهم
 السلام را ملک عالم و شریک بود و جن و انس و شیاطین همه در فرمان او بود و از
 مشرق تا مغرب و در وقت بادشاهی دیگر نبود چون محبت دینا در دل مبارک
 و سے نبود و گوئی نبود ز نسیل یافتی و بد و نماند بعین بفرختی با سکنه بد و نماند
 کرد می و گفتی سکنین عالمش مسکین آنا اگر در دل او محبت و طلب دینا بهر گوئی
 با همه دینا است بجا محبت و طلب دینا بهر دل که محبت دینا در دینا بهر جا گرفت

خوابش مانند ضرب مراد و ترا نشاید دل خداوند را بکسی شاید گویند عالمی بود چهار
صد صندوق یادداشت و کار جز علم گفتن و طاعت دیگر نبود اما بحجت و نیادیش
آلوده بود بر پیغامبران زمان وحی آمد که اورا بگوئی اگر چه در روز و شب در علم و طاعت
بیاسنی و چهار صد صندوق علم یاد داری چون دلت بحجت دنیا آلوده است هیچ
از تو پذیرفته نیست خوشگفت هر که گفت سه صد جهان علم با معنی بهم و دوزخ آرد
بار با دنیا بهم و چون ز دل دنیا دور افکنده نیست و جای که تو خرد و دوزخ سوز
نیت و استی برادر واقع مشکل است و فتنه که امروز میان پدید آمده است
اگر طبیب کافر مارا گوید فلان چیز مخور که ترا زیان دارد در حال ترک میبازیم و نمی
خوریم یک کس نیت و چهار هزار پیغامبران صلوات الله علیهم آمده همه گفتند که حب الدنيا
راس کل تفصیل تیر محبت و نیاز همه خطاهاست پس همچنان بود که طبیب کافر
در آنج گشت استوار داشت و گفته یک کب و میت چهار هزار پیغامبران استوار
نداشت بگو اینجایان کجا است و سلمانی که عزیزی گفته است میت ترک دنیا
گیر تا دینت بود و آن بده از دست تا اینست بود و چون این مقرر شد اکنون
بدان اسے برادر میان مومن و کافر مخلص و منافق اجماع است که دنیا بد است
و سرمایه فتنها و بلاهاست فرعون و نمرود را دعوی خدای از دنیا بود و همه خدای
فرزند آدم امروز از دنیا است از اینجا است که بزرگان میگویند اکتفا کپیفت
اکدم یعنی دنیا پاشخانه آدم است پس اسے برادر در پاشخانه چو تنعم و لذت
بود چه راحت و ذوق باشد این اشاره است که مومن باید که در دنیا چنان
بود که در پاشخانه ظاہر یعنی بمقدار ضرورت با صد کراهیت و عار و نفرت و ناخوشی

نه بر غیبت و خوشی این خود بهر حال دنیا است که شنیدیم که سر امر به عیب است و عیبها
 دنیا و آفتها و بلاها و دنیا صد چندان است که جلد با سپاه شود بی نهایت پس آه اسے برادر
 یا نبی عیسا و صد چندان دیگر سهرش نکو تر آنست که مزرعه آخرت است که در تخم توان
 افکند که رنج آن در آخرت همیا پاشد مر نیک بختا ز اجداد شکر باران برادر واجبست
 که آیندگان بتواتر این معنی ازان برادر نشان میدهند مزید باد از تهمت حضرت رستا
 صلی الله علیه و آله وسلم فرموده است نعم الدال الصالح الموجه الصالح مکرور حق
 آن برادر است پس از اینجا دنیا بود متضمن حدیث است اسے برادر چند آنکه توالی اوست
 در زبان خود از قلم و کاغذ و از نقد و طیس خود این زراعت و در زراعت کهن اگر کفن را
 هیچ مانند گو مباش اشارت برین کرد که گفت میت ترک دنیا گیر تا سلطان شوی
 و نه آن چرخے که سرگردان شوی و جمله در باز و فرو کن پائے راست و اگر کفن
 را هیچ نگذاری بر و است و اسے برادر دان کوش که نماز نفل بسیار چون گز ارم
 و یار و تره نفل چون بد ارم در آن کوش که نفس کافر را و حب و نیا که راه گرفته است
 چون بر آدرم اجماع اهل طریقه است که راه بحق نه در آسمان و نه در زمین و نه در مغرب
 و نه در مشرق بلکه نه در عرش و نه در کرسی و نه در لوح و نه در قلم راه بحق سبحانه و تعالی
 و درون گشت اول از قرآن بشنوی که گفتوا انکم فی ضلالت پس ازین طالع بشنو
 میت چیزیکه چو یان نشان ادهے و باست همی تو جائے دیگر جوے و بر سر گے
 را بسیدند راه بحق کما چند است گفت بعد و هر زره از موجودات راهے است
 بخداوند بل و علا آما هیچ راه نزدیکتر و بر فائده تر از راحت رسانیدن بدلهانیست و ما
 برین راه یافته ایم و مریدان خود را بدین وصیت کردیم اکنون این دولت در نماز

نفل و روزه نفل کجا است از پناه است که در مجلسی رفته گفتند که ملک این شهر شبها بیدار
 می باشد و نماز نفل بسیار میگردد و گفت شیخ چاره راه خود کم کرده است جوکار و گیران گرفته است
 گفتند پیشخ این چگونه باشد گفت راه سلوک او اینست که نعمتها گوناگون گشتگانرا بختاند
 و بر شکرانرا جامه نوح نبوع بپوشاند و در کلاه خراب را آبادان کند و حاجتندان را راحت
 برآورد و نماز نفل و شب بیداری کار و درویشان است هر کس را در خود خود کاه باید
 کرد و اسب برادر یکدل شکسته را که دریایی و بایک دل شکسته خراب را آبادان کنی
 بهتر از آن دان که همه شب بیدار باشی که شکسته سیح چنین قیمت ندارد و مگر دل هر چند
 شکسته تر با قیمت تر ثقلت و ستمی موسی پیغامبر علیه السلام در مناجات
 خود گفت الهی ترا کجا جویم جواب آمد نزدیک شکسته و لان گفت الهی هیچ دل امروز
 از دل من شکسته تر نیست جواب آمد که من نزدیک بهمانجا ام و الله اعلم بالصواب

بایر

الحمد لله والمنه که درین زمان نسخه قوائد رکنی از کلام شرف جهان قدس الله سره العیز
 با و جمادی الثانی ۱۳۲۸ هجری زیر نگارانی سید زین العباس موسوی منیجر مطبع براینه واقع

